

№ 129 (20642) 2014-рэ илъэс МЭФЭКУ БЭДЗЭОГЪУМ и 17

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгеим и Ліышъхьэ иціэрыіуагъэ хэхъуагъ

Урысыем ишъолъырхэм япащэхэм ягугъу къызэрашІырэм, яеплъыкІэхэм ыкІи Іофэу ашІэрэм къызэратегущы-Іэхэрэм елъытыгъэу мониторингымкІэ лъэпкъ къулыкъум мэкъуогъум тегъэпсыхьэгъэ зэфэхьысыжьыр къыгъэхьазырыгъ. Шъолъырхэм яапшъэрэ ІэнатІэхэр зыІыгъхэм социальнэ сетьхэм къащаІуагъэхэри ащкІэ къыдалъытагъэх.

Зэкlэмкlи къэбар мини 127-рэ фэдиз зэхафыгъ, телевидением, радиом, къэбархэмкlэ агентствэ зэфэшъхьафхэм ыкlи Интернет-СМИ-хэм — федеральнэу 500-м ехъумэ ыкlи шъолъырхэмкlэ мини 8 фэдизмэ ахэр къарыхьагъэх.

Ушэтынэу ашІыгъэм икІэуххэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ я 17-рэ чІыпІэр ыубытыгъ, мы илъэсым жъоныгъуакІэм елъытыгъэмэ, 26-рэ фэдизкІэ ар къыдэкІоягъ.

Мазэу икіыгъэм телъытэгъэ зэфэхьысыжьхэм нафэ къызэрашіыгъэмкіэ, Урысыемкіэ анахьыбэрэ зигугъу ашіырэ губернаторхэр: Москва имэрэу Сергей Собяниныр, Республикэу Къырым ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкіэрэ Сергей Аксеновыр ыкіи Чэчэн Республикэм и Ліышъхьэу Рамзан Кадыровыр.

КъэгъэлъэгъонышІухэр яІэх

2014-рэ илъэсым имэзихэу пыкіыгъэм Адыгэ Республи-кэм и Апшъэрэ хьыкум иіоф-шіэн зэфэхьысыжьэу фэ-хъугъэхэм ыкіи къэнэгъэ илъэсныкъом пшъэрылъэу зыфигъэуцужьхэрэм афэгъэ-хьыгъэ игъэкіотыгъэ зэхэсыгъо тыгъуасэ иіагъ. Ар зэрищагъ АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трахъо Аслъан.

Пэублэм илъэс пчъагъэм иlофшlэн щытхъу хэлъэу зэригъэцакlэрэм фэшl къэралыгъом къыфигъэшъошэгъэ тын лъапlэу «Хьыкум системэм иlофышlэ гъэшlуагъ» зыфиlорэр Трахъо Аслъан зэхэсыгъом щыратыжьыгъ. Тхьаматэм ирэзэныгъэ гущыlэхэр иlофшlэгъухэм апигъохызэ, щытхъуцlэу къыфагъэшъошагъэр ахэм афигъэхьыгъ.

Нэужым 2014-рэ илъэсым имэзихэу пыкІыгъэм зэфэхьысыжьхэр къыфишІыхэзэ А. Трахъом къызэриІуагъэмкІэ, мы уахътэм къыкІоцІ АР-м ихьыкум системэ имызакъоу, УФ-м ихьыкум системи зэхъокІыныгъэшхохэр афэхъугъэх ыкІи ащкІэ бэ зэшІуахын алъэкІыгъэр. Шъугу къэдгъэкІыжьын Урысые Федерацием и Президентву Владимир Путиным иунашъокІэ Урысыем и Апшъэрэ хьыкумрэ и Арбитражнэ хьыкум ШъхьаІэрэ зэхэгьэхьажьыгьэнхэм фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэр зэраштагъэр. Ащ къыхэкІэу УФ-м и Конституцие ыкІи федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм и Конституцие зэхъокІыныгъэхэр афашІыгъэх. Ар Іоф псынкІэу щытыгьэп, арэу щытми, гухэльэу агьэнэфагъэр щыГэныгъэм щыпхыращын

Тхьаматэм къызэриlуагъэмкlэ, зэкlэмкlи уголовнэ loф 1100-у къаlэкlэхьагъэхэм ащыщэу 603-мэ федеральнэ хьыкумышlхэр ахэплъагъэх ыкlи ахэм япхыгъэу унэшъо гъэнэфагъэхэр ашlыгъэх. Федеральнэ хьыкумышlхэм ашlыгъэ унашъохэм адиштэу условнэ пшъэдэкlыжь зытыралъхьагъэхэм япчъагъэ процент 13 фэдизкlэ нахь макlэ хъугъэ. Джащ фэдэу республикэ хьыкумышlхэм

хьапс зытыральхьагьэхэм япчьагьэ процент 29-м нэсэу ык и федеральнэ хьыкумыш хэм — процент 37-м ехьоу нахь мак эхугьэх. Шьольырым изытет ельытыгьэу мы къэгьэльэгьонхэм уагьэрэзэнэу щыт.

Уголовнэ ІофхэмкІэ АР-м и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэ игуадзэу Иманкъулэ Рэджэб къызэриІуагъэмкІэ, мы аужырэ илъэсхэм уголовнэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокІыныгъэхэр фэхъугъэх. Илъэс 15-м къыкІоцІ УФ-м и Уголовнэ кодекс мыщ фэдэу зэхъокІыныгъэ ыкІи хэгъэхъон мини 3-м ехъу хагъэхьагъ, хьылъэ дэдэ зезыхьагъэхэм уголовнэ пшъэдэкІыжьэу арагъэхьырэр нахь агъэлъэшыгъ.

Къэlогъэн фае илъэситфым къыкlоцl уголовнэ lоф къызпагъэтэджагъэхэу, ау хьапс зытырамылъхьагъэхэм япчъагъэ зэрэхэхъуагъэр. Гущыlэм пае, 2008-рэ илъэсым а пчъагъэр процент 68-м кlахьэщтыгъэмэ, 2013-рэ илъэсым процент 74,9-м нэсыгъ.

Джащ фэдэу зэхэсыгъом къыщыгущыlагъэхэм къызэраlуагъэмкlэ, мы илъэсым имэзихэу пыкlыгъэм федеральнэ ыкlи зэгъэшlужь хьыкумышlхэм граж-

непи а ІофшІэныр лъагъэкІуатэ. УФ-м и Президентэу Владимир Путиным къыгъэуцугъэ пшъэрылъхэм ыкІи унашъоу ышІыгьэхэм анахь Іофыгьо шъхьаІэу къащыхигъэщыхэрэм ащыщ цІыфым бзэджэшІэгъэ хьылъэ зэримыхьагъэмэ, ащ цІыфыгъэ хэлъэу удэзекІоныр, хьапс Іоф къыхэмыхьаныр. Мы лъэныкъомкІэ хьыкумхэм Іофышхо ашІагьэу плъытэ хъущт, хьапсым ычІыпІэкІэ нэмыкІ пшъэдэкІыжьэу агъэфедэн алъэкІыщтхэм япчъагъэ хагъэхъуагъ. Ащ къыхэкІыкІэ аужырэ илъэсхэм хьыкумхэм нахьыбэу агъэфедэрэ пшъэдэкІыжьхэм ащыщых тазырхэр, шюкі зимыіэ юфшіэнхэр, нэмыкіхэри. Ащ дакіоу бзэджэшіэгьэ хьыльэ ыкіи

данскэ Іоф мин 17-м ехъу зэхафыгъ. Административнэ хэбзэукъоныгъэхэм алъэныкъокіэ къаlэкіэхьэгъэ Іофхэм япчъагъи хэхъуагъ. Гущыіэм пае, 2013-рэ илъэсым иапэрэ мэзихым хьыкумышіхэр мыщ фэдэ Іоф 9750-мэ ахэплъагъэхэмэ, мы илъэсым а пчъагъэр 9815-м нэсыгъ.

ГъогурыкІоным ишапхъэхэр зыукъохэрэм тазырэу атыралъхьэрэри нахьыбэ ашІыгъ. Къэралыгъом ипащэхэм ащ лъэшэу анаІэ тырагъэты, ахэм зэралъытэрэмкІэ, хэбзэгъэуцугъэу ашІыгъэм ишІогъэшхо къакІо.

КІАРЭ Фатим.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх

ІОНЫГЪУ-2014

Гектарым — центнер 44,5-рэ

АР-м мэкъу-мэщымкіэ и Министерствэ къызэрэщытаlуагъэмкіэ, аугъоижьын фэе бжыхьэсэ гектар мин 94,7-м щыщэу бэдзэогъум и 16-м ехъулізу Іуахыжьыгъэр гектар мин 63,6-м ехъугъ, пстэумкіи ар Іуахыжьын фаем ипроцент 67-рэ, лэжьыгъэ тонн мин 269-м ехъу губгъохэм къарахыгъ.

Охътэ кlэкlым къыкlоці хьэ гектар мин 15-м нахьыбэ республикэм щыІуахыжьыгъ. Ащ изы гектар пэпчъ гурытымкіэ

центнер 35,6-рэ къытыгъ, зэкlэмкlи тонн мин 54-м ехъу къахьыжьыгъ.

Рапсым иlухыжыни мэфэ заулэкlэ республикэм ихъызмэтшlапlэхэм аухыгъ, ащ гектар телъытэу центнер 12,4-рэ къырахыгъ. Пстэумкlи къахьыжыгъэр тонн мини 6,5-м кlэхьагъ.

Мэфэ ошіухэр къызфагъэфедэхэзэ республикэм щыіуахыжьын фэегъэ гектар мин 79-м къехъурэм щыщэу тыгъуасэ ехъулізу аугъоижьыгъэр гект

тар мин 48,3-рэ. Мы культурэм гектар телъытэу гурытымкІэ центнер 44,5-рэ къырахыгь, пстэумкІи къахьыжьыгъэр тонн мин 215-рэ фэдиз.

Бжыхьэ коцэу Іуахыжьырэм-кІэ пэрытныгъэр зыІыгъхэр Красногвардейскэ, Кощхьэблэ, Шэуджэн районхэр арых. Гектар телъытэу гурытымкІэ ахэм 49,3-рэ, 49,1-рэ, 48-рэ къырахы. НэмыкІ районхэр ыкІи къалэхэр ахэм ауж къенэх.

Лэжьыгъэм иlухыжьын

дакіоу хъызмэтшіапіэхэм чіыгури ащагъэхьазыры. Уарзэр комбайнэхэм къаупкіатэзэ, хыпкъ гектар мин 29,6-рэ фэдизмэ ахатэкъуагъ, гектар мин 18,6-м чіыгушъхьашъор щаупкіэтагъ.

Бжыхьэм чылапхъэхэр зыщапхъыщт ч1ыгу гектар

200-м ехъуи ажъуагъ. *ПІАТІЫКЪО Анет.*

Іэрыфэгъоу гъэпсэугъэнхэм пай

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо программэу «Доступная среда» зыфиloy 2014 — 2015-

рэ илъэсхэм ателъытагъэр гъэцэкІагъэ зэрэхъурэм лъыплъэгъэнымкІэ ІофшІэкІо купым зэхэсыгьо иІагь. Ар къызэlуихыгъ lофшlэнымкlэ ыкlи социальнэ хэхъоныгъэмкІэ АР-м иминистрэу Осмэн Альберт. ГъэцэкІэкІо хабзэм иІофышІэхэу программэм игъэцэкіэн фэгъэзагъэхэм зэшіуасыгьэ Гофхэм афэгъэхьыгъэ гущыІэхэр къашІыгъэх.

Социальнэ лъэныкъом хэхьэрэ объект ыкІи фэІо-фэшІэ шъхьаіэхэр ціыфхэм аіэ къырагъэхьанхэм телъытагъэу бюджет зэфэшъхьафхэм къарыкІырэ мылъкоу программэм къыдыхэлъытэгъэ фэlo-фашlэхэмкlэ къатІупщырэр 2014-рэ илъэсым иапэрэ мэзихкІэ гъэфедагъэ зэрэхъугъэр зэхафыгъэ Іофыгъохэм ащыщ.

Къэралыгъо программэу «Доступная среда» зыфиlорэмкІэ къихьащт илъэсым зэшІуахынэу агьэнафэхэрэм федеральнэ бюджетыр къызэрахэлэжьэщтым фэгъэхьыгъэ зэхъокІыныгъэхэм ягъэхьазырыни джащ фэдэу тегущы-

Автомобиль гьогухэмкІэ федеральнэ къэралыгьо учреждениеу «Черноморье» зыфи-

Іорэм ипресс-къулыкъу къызэритыгъэмк Іэ, бэдзэогъум и 14-м пчыхьэм сыхьатыр 8-м ехъулІэу ощхыхэр Шъачэ щызэпыугъэх. Псыр гъогухэм атетыжьэп ыкІи шъхьафитэу автомобиль транспортыр рыкюн ылъэкыным иамал щыІэ хъугъэ. ШІоипс рыкІуапІэхэм яукъэбзын чІыпІэчІыпІэу джыри макІо.

ТХЬАМАФЭМ ИХЪУГЪЭ-ШІАГЪЭХЭР

Федеральнэ гъогур

къызэјуахыжьыгъ

Ешъоным тхьамык агъор къыкІэлъыкІуагъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ и Министерствэ къызэритырэмкіэ, бэдзэогъум и 7-м къыщегъэжьагъэу и 13-м нэс республикэм бзэджэшіэгъэ 59-рэ щызэрахьагъ. Ахэр: хъункіэн бзэджэшіагъэу 2, тыгъуагъэхэу 22-рэ, гъэпціагъэ зыхэлъ бзэджэшіэгъи 7, ціыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж хьылъэхэр тыращагъэхэу 3, нэмыкіхэри. Экономикэм ылъэныкъокіэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъуи 7-рэ аукъуагъэу хэбзэухъумэк о къулыкъу-хэм агъэунэфыгъ, республикэм щыпсэухэрэм гъогогъуи 6-рэ наркотикхэр къапкъырахыгъэх. Хэбзэгъэуцугъэр зыукъогъэ нэбгырэ 53-рэ агъэунэфыгъ, бзэджэшіагъзу зэхафыгъэр процент 85-м

БлэкІыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэшіэгъи 4 къатехъухьагъ, нэбгыри 6-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кіэрысхэу водитель 58-рэ къаубытыгъ. Гъогурык оным ишапхъэхэр гъогогъу 3209-рэ аукъуагъ.

ПэшІорыгъэшъ Іофтхьабзэу Іыгъыхэрэ чІыпІэм мы уахъ-MIIPAPA» SPIWNJODAM KPPIUPIAAлъытагъэу республикэм иполицейскэхэм оперативнэ-лъыхъон Іофтхьабзэхэр рагъэкІокІыхэзэ, Шэуджэн районым щыпсэурэ хъулъфыгъэм иунэ хэбзэнчъэу наркотикхэр зэрэщигъэбылъыхэрэ къэбар къаlэкlэхьагъ. Ар уплъэкІугъэным пае полицием иучастковэ уполномоченмыноахыал едмехен икъулыкъушІэхэмрэ Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэрахьагъэх. Илъэс 57-рэ зыныбжь бысымыр зыщыпсэурэм ичІыпіэ зэфэшъхьафхэм кіэп грамм 250-рэ фэдиз ащигъэбылъыщтыгъэу къычlагъэщыгъ. ХэбзэухъумакІохэр ыдэжь къызэкІохэм, хъулъфыгъэр аркъ ешъуагъэу ыкІи наркотик ыгъэфедагьэу щытыгь. БзэджашІэхэр охътэ гъэнэфагъэм зыща-

TAM YEVUENHUESAN ULAC котикыр къыздырихыгъэр полицейскэхэм агъэунэфы, ащ ылъэныкъокІэ уголовнэ Іоф къызэІуахыгъ.

Мыекъуапэ иполицейскэхэм зэхащэгъэ оперативнэ Іофтхьабзэхэм яшІуагъэкІэ имые банковскэ картэм ахъщэу илъыр изытыгъукІыгъэ бзылъфыгъэр мы мафэхэм къаубытыгъ. ЗэрагъэунэфыгъэмкІэ, кредитнэ картэр тикъэлэ шъхьаІэ щыпсэурэ бзылъфыгъэу илъэс 38-рэ зыныбжым иягь. Илъэсэу тызыхэтым ижъоныгъокІэ мазэ фэlo-фашlэу «Мобильный банк» зыфиюорэр зыпыгъэнэгъэ симкартэр ащ шІуатыгъугъ. Нэужым кредиткэм илъыгъэ ахъщэр зыгорэм рихыгъ.

ХэбзэухъумэкІо къулыкъухэм зэхащэгъэ уплъэкІунхэм

яшІуагьэкІэ мы бзэджэшІагьэр зезыхьагъэр агъэунэфыгъ. Ар Мыекъопэ районым щыщ бзылъфыгъ, илъэс 50 ыныбжь, къызэрэчІэкІыгьэмкІэ, зэтыгьогьэ бзыльфыгьэм иунэ тlэкlурэ Іоф щишІагь. Бысымым исимкартэ зелъэгъум ыштагъ, ащ илъыгъэ ахъщэр ежь иабонентскэ номер ригьэхьагь, нэужым къырихыгъ. ЗэкІэмкІи бзылъфыгъэм шІуитыгъугъэр сомэ мини 6.

УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ щыІэм иуголовнэ ефем мехеІшуалыкъушІэхэм ноахыал заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ бзэджэшІэгъэ хьылъэ зезыхьэгъэ хъулъфыгъэр къаубытыгъ. Илъэс 39-рэ зыныбжь хъулъфыгъэм хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм зашІуигъэбылъэу тикъэлэ шъхьаІэ еделува ефем мефо детеф тед

Полицием июфышіэхэм зэраэунэфыгъэмкІэ, бэдзэогъум и 7-м мы хъулъфыгъэр станицэу Джаджэм щыпсэурэ инэ-Іуасэм дэжь къэкІуагъ. Аркъ зызэдешъохэм ыуж нэбгыритІлм азыфагу зэмызэгъыныгъэ къитэджагъ. ХьакІэр плъыр-стырым хэтэу бысымым утын гъушъэхэр рихыгъэх, ащ къыхэкіыкіэ Іэпыіэгъу псынкіэр къэмысызэ идунай ыхъожьыгъ. БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ хъулъфыгъэм ыпэкІи пчъагъэрэ уголовнэ Іофхэр къыпагъэтэджагъэхэу щытыгъ, хьапсым къызыдэкІыжьыгъэр илъэс хъугъэ ныІэп. Хэбзэгъэуцугъэм къызэрэдилъытэу ифэшъошэ пшъэдэкІыжьыр ащ рагъэхьыщт.

АР-м хэгъэгу кюці ІофхэмкІэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу

ХЬЫКУМ ПРИСТАВХЭМ КЪАТЫ

ЧІыфэр **ИГЪОМ**

ыпщыныжьыгъэп

Хьыкумым унашъоу ышІыгъэм диштэу, республикэм щыпсэурэ нэбгыритіум шъхьакіо зэрарихыгъэм къыхэкіыкіэ, тикъэлэ шъхьаіэ щыщ хъулъфыгъэр агъэпщынэн фэягъ. Ащ епхыгъэ Іофыр зэхифынэу ыкіи ащ къыдыхэлъытэгъэ ахъщэр къызэкІигъэкІожьынэу фагъэзагъ хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и Гъэlорышlaпlэу Адыгэ Республикэм щыІэм имежрайон отдел. Хъулъфыгъэм зэкіэмкіи чіыфэу телъыгъэр сомэ миллиони 2,3-м кlахьэщтыгъ.

Хыкумым унашъоу ышІыгъэр ежь-ежьырэу ыгъэцэкІэным хъулъфыгъэр дэгуlэщтыгъэп. Ащ къыхэкІыкІэ, зыщыпсэурэ чІыпІэм хьыкум приставыр къэкІуагъ ыкІи унэм итыгъэхэ телевизорыр, бытовой техникэр, гъолъыпІэ гарнитурыр, нэмыкІхэри ыгъэфедэнхэ фимытынэу унашъо ышІыгъ. Мылъкоу ащагъэм зэкlэмкlи сомэ мин 15 фэдиз кІэкІыгъ, ар чІыфэр зэратыжьын фэегъэ нэбгыритіум афызэкіагъэкіожьыгь. АР-м хэгьэгу кloцl ІофхэмкІэ и Министерствэ гъогурыкІоныр щынэгьончъэнымкІэ икъэралыгъо къулыкъу и Гъэ-ІорышІапІэ хьыкум приставхэм къэбарэу къаlэкlигъэхьагъэмкІэ, мы хъулъфыгъэм автомобиль лъапІэ тетхагъэу щыт. Автотранспортыр зыщагъэбылъырэ чІыпІэр хэбзэухъумакІохэм зэрамышІэрэм къыхэкіыкіэ ар розыскым ратыгъ ыкІи охътэ тІэкІу тешІагъэу зыдэщыІэр агъэунэфыгъ. Мы уахътэм ащ уасэу иІэн ылъэкІыщтыр хьыкум пристав-гъэцэкlакіом егъэунэфы.

Джащ фэдэу хьыкум приставым къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, чІыфэ зытелъым Іашэу «САЙГА-МК-03» зыфиlорэр иl. Ари зыдэщыІэр къагъотыгъ, пэшІорыгъэшъэу сомэ мин 22-рэ фэдиз ыосэщтэу агъэунэфыгъ. Ар ащэщт, къыкІэкІырэ ахъщэр чІыфэр зэратыжьын фэе хъулъфыгъитlум ясчетхэм афырагъэхьажьыщт.

Ащ нэмыкІэу, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм къызэрэдилъытэу, ахъщэм икъызэкІэгъэкІожьын Іоф дэзышІэрэ хьыкум приставхэм ясчет сомэ мини 170-рэ фэдиз чІыфэ зытель хъульфыгьэм ригьэхьажьын фае.

Хьапс тыралъхьагъ

2014-рэ илъэсым жъоныгъуакіэм и 28-м Красногвардейскэ район хьыкумым Зилан ыкіи Джамшут Джафаровхэм алъэныкъокіэ уголовнэ Іоф къызэіуихыгъ. Полицием икъулыкъушіэ ылъэныкъокіэ кіуачіэ зэрагъэфедагъэр ары ащ лъапсэ фэхъугъэр.

Хьыкумым зэригъэунэфыгъэмкІэ, 2014-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 18-м селоу Белэм щыпсэухэрэ Зиланрэ Джамшутрэ яунэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм къалъыхъунэу зыфежьэхэм, пэрыохъу афэхъугъэх. Зилан Джафаровыр полицием икъулыкъушІэ ыбгъэгу еlункlи, чlыгум тыридзагь ыкІи къымыгьэтэджыжьэу бэрэ ебэныгъ. Ащ дэжьым Зилан ятэу Джамшут полицием икъулыкъушІэ къекІуалІи, ынэгу къеуагъ. Нэужым зэрагъэунэфыгъэмкІэ, Зилан Джафаровыр бзэджэш агъэ зыщызэрихьэгъэ лъэхъаным наркотикыр ыгъэфедагьэу къычІэкІыгь.

Уголовнэ Іофэу къызэІуахыгъэхэмкіэ Джафаровхэм лажьэ яІэу агъэунэфыгъ ыкІи илъэсрэ мэзиблырэ хьапс условнэу туми атыралъхьагъ.

Хьыкумым ышІыгъэ унашъом емызэгъэу Красногвардейскэ район прокуратурэм дэо тхыль ытыгь. АР-м и Апшъэрэ хьыкум уголовнэ ІофхэмкІэ ихьыкум коллегие прокуратурэм къытыгъэ апелляцием дыригъэштагъ ыкІи Зилан Джафаровым ылъэныкъокІэ Красногвардейскэ район хьыкумым ышІыгъэ унашъор щигъэзыягъ. Илъэсрэ мэзиблырэ хьапс хъулъфыгъэм тыралъхьагъ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкІышхо ащыхъугъ АР-м изаслуженнэ журналистэу, общественнэ ІофышІэшхоу щытыгъэ, Адыгеим иветеран движение чанэу хэлэжьэгъэ Шымыгъэхъу Мурат Заурбэч ыкъор зэрэщымыІэжьыр ыкІи зидунай зыхъожьыгъэм иунагъорэ иlахьылхэмрэ афэтхьаусыхэх.

Адыгеим щыгупсэфыгъэх сыдигъуи гупшысэ ІэшІоу иІагъ. Ипшъашъэхэм яцІыкІу-

«Уисабый ыІапэ пІыгъэv. уилъэпкъ зыщыпсэурэ чІыгум ишІульэгъу зэхапшІэу, ащ идэхагъэрэ ибаигъэрэ унитіукіэ плъэгъоу упсэуным нахь лъапІэ щыlа?», — elo Баг Лащынэ.

Лащынэ ятэу Чэтэо Ибрахьимэ къызщыхъугъэу ыкІи Лащынэ. — Анахь къыспэблаунэгъо дахэ зыщигъэпсыгъэр Тыркуер ары, ау янэжъ-ятэжъхэр зыщапіугьэу, ильэпкъ зэрыс чІыгужъым къыгъэзэжьыныр, ащ щыгупсэфыжьыныр

гъом къыщегъэжьагъэу Адыгеир шІу аригъэлъэгъугъ. ИчІыгужъ жьэу къыщепщэрэм кіуачіэ хэлъэу, тыгъэм инэбзыйхэм чІышъхьашъор къызэрагъэфабэрэр нэмыкізу Ибрахьимэ къыщыхъущтыгъ. Уахътэу зэринэкІыгъэр шІуа-

бэу Чэтэо Ибрахьимэ ишъхьэгъусэу Щукран, ипшъашъэхэу Дэнэфрэ Гунайрэ игъусэхэу 1994-рэ илъэсым Мыекъуапэ къэкІожьых.

Тыркуем ит университетым сыщеджэщтыгьэ сиунагьо Адыгеим къызэкІожьым, — elo гъэхэу, сихъяри, сикъини къыздэзыгощыщтхэр симыгъусэхэу нэмык къэралыгьо сызэрисыр къысфэпсынкlагъэп, ау сятэ игъашІэм зыкІэхъопсыщтыгъэр

къызэрэдэхъугъэр сыгу къызыкіыжьыкіэ, мэкіэ-макіэу сыкъэрэхьатыщтыгъ.

Джаущтэу Лащынэ иеджэгъу илъэсхэри кlyaгъэх. Химиер дэгъоу ышіэу, ащ рылэжьэшъун амал ыгьотыгъэу университетым къычІэкІыгъ. Тыркуем илъэси 4-м ехъурэ Іоф зыщешІэ нэуж 2002-рэ илъэсым янэятэхэр зыдэщы өк ыгу зыкъыдзыжьи, Мыекъуапэ къэкІожьыгь. «Зыгьэпсэфыгьо уахътэ сиІэ зэрэхъоу Мыекъуапэ сигупсэхэм адэжь сыкъакІощтыгъэ, — еІо Лащынэ. — Мыщ шэн-хабзэу илъхэм ціыкіу-ціыкіоу нэ-Іуасэ сафэхъугьагь нахь мышІэми, къызысэгъэзэжьым гумэкІыгъо уахътэхэми сарыуцоу хъугъэ. Анахьэу къысэхьылъэкІыгъэр адыгаб-

зи урысыбзи зэрэсымышІэщтыгъэхэр ары. Апэрэ уахътэм сшыпхъухэр ІэпыІэгъу къысфэхъугъэх, ащкІэ ахэм лъэшэу сафэраз. Бзэр сагъэшІагъ, Адыгеим щы ак Ізу илъым сыхашагъ».

Адыгэ

2005-рэ илъэсым Лащынэ

унагъо ихьагъ. Ишъхьэгъусэ Махьмутрэ ежьыррэ нэlvacэ зыщызэфэхъугъэхэр Мыекъуапэ – янэжъ-ятэжъхэм ячІыгужъ. ялъэпкъ лъапсэ зыщидзыгъэр

Джырэ уахътэм Лащынэрэ ишъхьэгъусэрэ сабый дахэ зэдапіу. Тембот ціыкіур адыгэ лъэпкъым къызэрэхэхъухьагъэр къыгъэшъыпкъэу адыгабзэр егъэбзэрабзэ, шэн-хабзэхэр шІогъэшІэгъонэу зэрегъашІэх.

Тыркуемрэ Адыгеимрэ къэралыгьо зэфэшъхьафых, шэнхабзэу арылъым къыщегъэжьагьэу бзэу зэрыгущы эхэрэм нэсэу. Ахэр зэбгьэпшэнхэ, нахьышІур къыхэпхын пшъэрылъ зыфэбгьэуцужьыныр мытэрэзэу Лащынэ къыщэхъу. Тыркуем нахь щыгупсэфыщтыгъэ фэдэ гупшысэ нэпцІхэр ащ ыгу къыригъахьэхэрэп. Иунагъо зэгурыІоныгъэ илъэу, янэ-ятэхэр къыпэблагъэхэу псэухэу, исабый псауныгьэ иІэмэ, нэмыкІ насыпи Лащынэ кІэхъопсырэп.

> ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

1анэу

Комбайнерэу Сергей Васильевыр.

Мыекъопэ районымкІэ хъызмэтшІапІэу «Кубань» зыфиlорэм мы мафэхэм тыщы агъ, Іоны гъор ащ зэрэщы к Іорэр нэрыльэгьу къытфэхъугь. ХъызмэтшІапІэм ипащэу Юрий Щербаковымрэ ащ игуадзэу Александр Булгаковымрэ яюфшіэн зынагъэсыгъэр къытфаютагъ.

ашІэ

Ахэм тызэрэщагьэгьозагьэмкіэ, хъызмэтшІапІэм пстэумкІи коц гектари 120-рэ иІагь. Іоныгьо лъэхъаным зэрифэшъуашэу зыфагъэхьазырыгъагъ. Ау ощхэу къещхыгъэхэм апкъ къикlыкlэ loфшlэныр игьом рагьэжьэн альэкІыгьэп. Ом

изытет зызэтеуцожьым, коцым иІухыжьын чанэу фежьагъэх.

ІофшІэныр зыщыжъот губгъом тэри тыщыІагъ. Мыгьэ лэжьыгьэр комбайнэ зетегъэпсыхьэгъитІоу Ростов-на-Дону къыщыдагъэкІыгъэ «Акрос-580» зыфаюхэрэм Іуахыжьы.

Зэпыу ямыІэу комбайнэхэм Іоф ашІэ. Бэ темышІэу механизаторэу Дмитрий Лозовоим ибункер лэжьыгъэр изы хъугъэ. лъэтемытэу автомобилэу кІэзыщыщтыр къекІолІагъ. Дмитрий исэнэхьат хэшІыкІышхо фыриІ. Ар я 12-у Іоныгъом хэлажьэ. Апэрэ пшъэрылъэу иІэр чІэнагъэ имыІэу лэжьыгъэр зэрэІуихыжьыштыр ары. Аш тыдэгушы іззэ. ятІонэрэ комбайнерри къыткІэрыхьагъ.

> Ащ тес Сергей Васильевым Іоф зишІэрэр илъэс 20 хъугъэ. Илъэс 14 ыныбжыыгъэр апэрэу мэкъумэщ техникэм ар зыкІэрэтІысхьэм.

— Мэфэ ошІухэр къызыфэдгъэфедэхэзэ коцым иІухыжьын къэтыухын фае, — elo Сергей. — ТызэгурыІожьэу шъхьадж къытефэрэр тэгъэцакіэ. Лэжьыгьэу Іутхы-

Комбайнерэу Дмитрий Лозовоир.

жьырэр занкізу хьамэм ащэ. Гурытымкіз зы гектарым коц центнер 25-рэ къе-

Хабзэ зэрэхъугъэу, лэжьыгъэр зыдащэрэ хьамэр Іоныгъом ехъулІзу зэтырагъэпсыхьагъ. Илъэсищ хъугъэу кіэлэеджакіохэм ащ Іоф щашіэ.

ЛЕОНИД Мертц.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Щ Пенсием мылъку зыщызэlуагъэкlэрэ **Гахьэу иІэм пае тарифым ишІыкІэ** гъэнэфэгъэныр

Водителэу Олег Тилевскэр.

гъэу 1967-рэ илъэсым къэхъугъэхэм ыкІи ахэм анахь ныбжьыкіэхэм шіокі зимыіэ пенсие страхованием исистемэ тетэу 2014-рэ ыкІи 2015-рэ илъэсхэм ІофшІэнымкІэ пенсием мылъку зыщызэlуагъэкlэрэ Іахьэу иІэм хагъэхьэрэ страховой тыным итариф къыхахын фитхэу ыпэкІэ зэрэщытыгъэм фэдэу проценти 6-р къагъэнэжьынэу е мылъку зышызэІуагъэкІэрэ Іахьыр зэкІахьажьынышъ, ІофшІэн къезытырэм ежьым пае фитырэ тынхэр пенсием истраховой Іахь хагъэхьан фитхэу ашІыгъэх.

Джащ тетэу цІыфым пенсием пае ащ нахыыбэрэ мылъку зэІуимыгъэкІэжьынэу зигъэнафэкіэ, Іофшіапіэм фитызэ Урысыем ПенсиехэмкІэ ифонд

16 хъурэ тынхэр пенсием страховой Іахьэу иІэм занкІэу хахьэх. Мыщ дэжьым щыхэгъэунэфыкІыгъэн фае цІыфым ыгъэнэфэгъэгъэ шІыкІэм емылъытыгъэу пенсием пае мылъкоу ыпэкІэ зэІуигъэкІэгъагъэр инвестициехэм ахэхьанэу зэрэщытыр ыкІи ыныбжь къэсэу, пенсием кІонэу фитыныгъэ иІэ зыхъукІэ, зэкІэ мылъкоу зэІуигъэк Іэгъагъэр къыфызэкІагьэкІожьынэу зэрэщытыр.

ГъэІорышІэкІо компаниеу «Внешэкономбанкыр» зэрэхэтэу е пенсиехэмкІэ мыкъэралыгъо фондэу, къыхихыщтыр зыгъэнэфэрэ лъэlу тхылъ зыкlи зымытыгьагьэхэу «зызыушъэфыгьэкІэ» заджэхэрэм ащыщыгьэхэм къыкІэлъыкІощт илъэсхэми проценти 6 тарифым тегъэпсыкІыгьэу страховой тынхэр Іоф-

зыщызэlуагъэкlэрэ lахьэу иlэм дэу къэнагъэхэм loфшlэн къяхагъахьэ ашІоигъомэ, гъэІоры- зытырэм афитырэ страховой Федеральнэ хэбзэгьэуцугьэу хигьэхьанэу гьэпсыгьэ процент шІэкІо компаниеу е пенсие- тынхэр зэіуамыгьэкіэжьхэу аубхэмкІэ мыкъэралыгъо фондэу къыхахырэм ехьылІэгъэ лъэІу тхылъ 2015-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 31-р къэмысыгъэу атын

ЗэрэхъурэмкІэ, пенсием мылъку зыщызэlуагъэкlэрэ Іахьэу иІэм проценти 6 тарифым тегьэпсыкІыгьэу мылъку хэгъэхьэгъэным фэшІ зыфэе гъэІорышІэкІо компаниер е пенсиехэмкІэ мыкъэралыгъо фондыр цІыфым къыхихын фае. Пенсием пае мылъку зэlугъэкlэгъэныр умыгъэфедэжьынэу бгъэнафэзэ нэбгырэ телъытэ тарифым тегъэпсыкІыгъэу зэкІэ страховой тыныр пенсием страховой Іахьэу иІэм хэхьанэу бгъэпсын плъэкlыщт.

2015-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 31-м нэсыфэкІэ лъэІу тхылъ зымытыгъэхэм «зызыушъэ-

шІэнымкІэ пенсием мылъку фыгъэкІэ» алъытэхэрэм афэлэнышъ, зэкІэ ахэр пенсием иІэ страховой Іахьыр зэІугъэкІэгъэным хагъэхьащтых.

ЦІыфхэу гъэІорышІэкІо компание, «Внешэкономбанкыр» зэрэхэтэу е пенсиехэмкІэ мыкъэралыгъо фонд къыхэхыгъэным ехьылІэгъэ лъэІу тхылъ зэ нэмыІэми зытыгъагъэхэм ыкІи пенсием мылъку зыщызэ-ІуагьэкІэрэ Іахьэу иІэм ехьылІэгъэ лъэІур зыфагъэцэкІагъэхэм ыпэкІэ зэрэщытыгъэм фэдэу проценти 6 тарифым тетэу мылъкур афыщызэlуагъэкіэщт. Икіэрыкіэу лъэіу тхылъ ахэм атынэу ищыкІэгъэжьэп.

ЗэрэхъурэмкІэ, Урысыем ПенсиехэмІэ ифонд арыми е пенсиехэмкІэ мыкъэралыгъо фондыр арыми, зыхэтым емылъытыгъэу, мылъку зыщызэІуагъэкІэрэ Іахьыр щигъэзыенышъ,

страховой Іахьым страховой тыныр цІыфым хигъэхьанэу ыгъэпсын фит.

Пенсием мылъку зыщызэ-Іуагъэкіэрэ ыкіи страховой Іахьэу иІэхэм ахэхьащт мылъкур процент пчъагъэхэм атетэу бгъэнафэ зыхъукІэ зыщыбгъэгъупшэ хъущтэп ахъщэм ыкІуачІэ къызэрэщыкІагъэмрэ ПенсиехэмкІэ фондым федэу къыхьыжьыгъэмрэ атегъэпсыкІыгъэу пенсием страховой Іахьэу иІэр гарантие хэлъэу къэралыгъом илъэс къэс индексацие зэришІырэр, мылъку зыщызэlуагъэкlэрэ lахьым хагъэхьагъэр инвестициехэм зэрахагъэлажьэрэр. ЯтІонэрэр дэгьоу зэрагьэфедагьэм ельытыгь ащ шІуагьэу къытыщтыр.

> Пенсиехэмкіэ фондым Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу.

КЪУЕКЪО Налбый:

«ИщыкІагь мы чІыгум сишІульэгьу»

Тызэдэгупшысэн

Губзыгьэм зэриlуагьэу, «loф цlыкlу хъурэп, лlы цlыкlу нахь». Шloloфэу, ыгу факloу цlыфым ыгьэцэкlэрэ loф пэпчь — loфышху. Сыдрэ loфи шъуи, ли иl. Ау loф пстэумэ анахь гъэшlэгьоныр акъыл лэжьыгьэ гупшысэр ары. Улlыблэнэн фае уигурышэ-гупшысэхэр цlыфыбэм апашъхьэ къиплъхьанхэм пае: уакъыгурыloщта, укъызэхашlыкlыщта, къыбдырагьэштэщта?

Е уигущы купк кымыубытхэу кымобгьук ощтха? Е агу ульы эсэу ашьхьэ упашыщта? Тхак ом ежь-ежьырэу ипшьэрыль инк ражащ фэдэ хымум зытырешыхьажьы. Гущы рагушык ор, гупшысэ гущык ор ахэр боу кыргыр тыр акы кым гыр сыра помэ нэбгырит ульэпсык рагырык рагырахын жагыр эхэтемыхы, хэти шойгым тегьэфэгьуай.

Гущы эм пае, о гъэмафэр уиохътэ анахъ тхъагъу, ау нэмык ымк эм гопэгъу ай. Гъатхэр зым зыпиш ын щы эп — шъыпкъэ ык и, зэрэдунай дэк эжьы. Ау ари зыгу ымыш тэрэмк эм охътэ гъуй-сый къодый. Джащ фэдэ щы сэр бэ. Арышъ, мы

дунаим зэпыщытыныгъэ мыухыжьэу хэлъыр сыдигъуи тхакlоми къенэкъокъу.

Зым и Шъыпкъэр адрэмкіэ чіыпіэ нэкі къодый. Къаіо джы убэлахьмэ, цінфмэ агу укъигущыіыкізу узэрэтхэщтыр, уигупшысэ зэфэдэу зэрябгъэштэщтыр? Джары творчествэр анахь къэзыгъэхьылъэрэр, бгъэм къыдэкіырэ гудэчъыгъо пэпчъ щэчалъэм щыпщэчынэу, бэрэ гуфаплъэу укіырыплъынэу зышіырэр. Егъашіэм тхакіор цінфхэм афэтхэ, афэусэ зы гущыіэ закъо паекіэ, «шъыпкъэіуагъэр» къылэжыным щэгугъы. Ау ежь щытхъур зидэшхын цінфыбэм гупыкіышхо фыряіэп нэмыкізу шіур

Ау зэжьугьашіэ, зафэу сыдрэ Іофшіагьи осэшіу езытыщтыр уахьтэр ары. Бэдзэогьум и 20-м кьэхьугьэ усакіоу, драматургэу, АР-м искусствэхэмкіэ изаслуженнэ Іофышіэшхоу, Кьандур ыціэкіэ щыт премием илауреатэу Кьуекьо Налбый иусэ сатырхэм, ипрозэ пычыгьохэм тяджэжьызэ, гупшысакіом идунэееплыкіагьэр зыкіэдгьэунэшкіужьырэр, тхакіор тэ зэрэтщыщыр, зэрэтигунэсыр кіэдгьэтхьыным пай.

ЧІыгур сыгу къыщекІокІы

Мэчэрэгъу чІыгур, мэчэрэгъу, Къе loм фэд цІыкІу-цІыкІоу: дэгъу, дэгъу...

Щэчэрэгъу чІыгур чэщы шІункІым, Чэщы шІункІым, хъоо-пщэо нэкІым. Сэри зысІэтыгъэу лъагэу-лъагэу, ЧІыгури огури къэсэплъыхьэ пагэу. Чыжьэу-чыжьэу зыгорэ къэжъгъыу, Чыжьэу-чыжьэу зыгорэ къэжъгъыу. Сыд шъуІуа къытфэжъгъыурэр: орэд макъа?

Орэд макъа, чыжьэу ибыбагъэу, Цыф шlулъэгъуа, нэфым лъыlэбагъэу?

Щэчэрэгъу чІыгур чэщы шІункІым, Чэщы шІункІым, хъоо-пщэо нэкІым. СэшІэ: чэщы шІункІым чІыр щыбакъоу,

Къэзгъэнэн сыфитэп ар изакъоу. ЧІэнчъэ-гугъэпІэнчъэу зыдэщыІэм, СэшІэ, ищыкІагъ ащ сигущыІэ. ИщыкІагъ мы чІыгум сигукІэгъуи, ИщыкІагъ мы чІыгум сишІулъэгъуи.

Сэ къысшюшы: гум ар исэрэни, ИІэжьынэп огуи ащ, цІыф уни. ИІэжьынэп чІыгум зы гумэкІи, ГъашІи ащ шІулъэгъуи иІэжьынэп, Инеущрэ мафи пэгъокІынэп, Ежь ищытхъуи хъишъи кІодыжьын, ЧІыгум фабэу телъри кІосэжьын.

Мэчэрэгъу, къэмыуцоу, ЧІыгур, ЩэкІо, къыщекІокІы ар цІыфыгум.

СиІэгу абгынагъ чэрэз чъыгмэ

Сиlэгу абгынагь чэрэз чъыгмэ. Шхъомчышъо-ежьашъоу абгмэ lэ ащысфэжьын сымылъэкlэу, Зы закъуи къызэмыплъэкlэу, Сыкъабгынагъ чэрэз чъыгмэ.

ЗаутІыІугьэу, зырызэу, Зы тхьапи къаІэпымызэу, Къысфамыщэеу аІапэ, КъамыІэтэу гъогунэ сапэ, Чэрэз чъыгхэр сиІэгу дэкІыгьэх.

Сабгынэ чъыгмэ— пкlыхьапla? Сабгынэ чъыгмэ— нэфапla? Сибгынэрэм фэд шlулъэгъум, Сибгынэрэм фэд ныбджэгъум, Сигугъэ сибгынэрэм фэд, Дунаери зэгъокІы дэд.

Сабгынэ чъыгмэ, сабгынэ, ИкІыжьхэрэм фэдэу сиунэ. Ашъхьэхэр еуфэхыгъэхэу, АппІэІухэр еусэехыгъэхэу, СІитІуи щэигъэ пкІэнчъэу, СиІэгу дэкІыжьых мэкъэнчъэу.

Джаущтэу ебгынэны фае Зыуджэгъугъэм дунаер. Ау сэлъэгъужьы зэкlэм: Чъыгмэ акуамэ нэкlы. Чъыгмэ акуамэ зэкlэ Нэкlыгъэ макъэу зэутэкlы.

Апэрэу сегупшысагъ: Тыдэ щыІ къышъупыкІэгъагъэр: Чэрэзыр, тхьапэр, къэгъагъыр? Сыдэущтэуи ишъухыщт чъыІэр, Зы чэрэз бжыби шъуимыІэу?

...Сыда мыбжыхьэ къэхъугъэр, ТапэкІи сыдэу тыхъущт? СэупчІэ: сыдигъу ар зыхъугъэр? СэупчІэ: сыдигъо хъущт?

Бзыум къыхещы, Пщыщэ мэбзэхы

Бзыум къыхещы, Пщыщэ мэбзэхы, Тхьапэр, чэрэгъузэ, шъабэу мэфэхы... Сыд шъую дунаер къызфагъэшыгъэр? Хэт зиюрылъхьэр, хэт мыр зышыгъэр?

Бзыум къыхещы, Пщыщэ мэджэгу. Мырыны фае дунэе пчэгур... Сыда рэхьатыр сыгу къызфесагъэр? Тыдэ щыпсэура зэ сикlэсагъэр?

Бзыур мэльатэ, Пщыщэ мэкlуатэ, Къошъо бгынагъэу тхьапэр есыхы. Джыри сыкъэхъу, джыри сэфэхы — Укъэсэлъэгъуми, сызэхэохми.

УсакІом тхьэрыІо ешІымэ...

Усакіом тхьэрыіо ешіымэ: Чіыгум икъин кіэуцонэу, Мылыжъхэр ыгъэжъужьынхэу, Лыгъэхэр ыгъэк locэнхэу — Ащ къик lырэр: ежь ыгу мэузы, Ежь lэпы lэгъу къык lэлъэ ly, Кlэлъэ ly зэрэдунаеу Къыде lэнэу, икъин къэк lyaгъэшъ. Иныгъэ ащ иш lyлъэгъу, Ыгу иинагъэ фэдизэу; Фэмыук loч lыгъэнк lu хъун E, сыд фэпш ləн, амыш laxəy, E aш lэзэ, ащ фэди мэхъу, Ыгу хэу lyaгъэх шъхьасынчъэу. Усак loм ыгоу к loч lэшхор, Зэрэдунаеу зэгъусэу Емыомэ, пфэгъэузыщтэп.

Шъулъэгъугъа огу жъогъохэчъыр Зэрэстрэр? А мэшю чъэрэу Къэзгъэлыдыгъэр ташъхьагъ, Шіункіыер ыгъэкюсэнэу, Къыхэлъэтыгъэп. Мэкуо! Ар куомакъ — къэлыдыгъэр — Мэлъаю, Іэпы Іэгъунчъэшъ. Ау хэт деіэн ылъэкіын Жъогъохэчъым, къыригъэчъэхыгъэ-

. Ошъогум — Тхьэу къэзгъэшІыгъэм!

Сыкіэхъопсы гъэшіэ кіыхьэ, Нэпіэхъ фэдэу сыгу хэпкіагъ: Къушъхьэр къэкіо, сэри сэкіо, Жъоркъыр мары къэмэкіагъ.

Телъэк lонзэ тызэфэсмэ, Ора, сэра — хэта хьак lэр? Сш lэрэп сэри. Сынэсыфэ Сыхъужьынк lи хъун мыжъуак lэ.

Сыдэу къабза ошъочапэр, Къушъхьэм лъагэу зиlэтыгъ. Сыкъэмысми, аlожьын зэ: Тыжъы гъогум ар тетыгъ.

Дэгъуба, дэгъу...

Дэгъуба, дэгъу. О зэрэпю орэхъу! Чэщыр како, сижъуагъуи тэджыгъ. Мафэ къэс сэ ощ пае сыкъэхъу — Джар пэублэу орэд пфыхэсхыгъ.

Сэ къэсющт зэк leчыфэ нэфылъэр, Орэд закъоу ощ пае хэсхыгъэр. Сиш lyлъэгъу нэмык l джы сыгу илъэп, Щы l ш lyлъэгъу — джары сыгу зэхихыгъэр. Хэрэстыхь сыгу чэщныкъом нэфынэv.

Арэюжь: икюдагь шіульэгьу унэм.

Пчэдыжь къэс сэ ощ пае сыкъэхъу — Джар къэсюнэу орэд пфыхэсхыгъ. Угу гъэпытэ, шlулъэгъу о къыплъэ-хъу! —

Джаущтэу aloy сэщ пай зэхэсхыгь. Сшюшьы мэхъу, джащ пае сыпльэхъу, Къэзгъэшlэщтри зэрэпloy орэхъу.

Чъыгы къутамэхэр Іэпэзэрыблэу...

Чъыгы къутамэхэр Іэпэзэрыблэу, Мэгушыутэх.

Чъы́г упцІэныгъэхэр зыгорэм паппъэхэу.

Шъхьангъупчъэм Іутых.

Жьыбгъэм есэты.

Чъыга зэсющтыр? Сэри гукlэгъукlэ ЧІыгум се!эты. Сынэгу чэфынчъэ. Орэд чэфынчъэри

Сыгу итІысхьагъ сэ: тпсэхэр зезыхьэу,

ЦІыфэу шІу тльэгъурэр ЗэрэтшІокІодрэр, зэрэдгьэкІодрэр Сыд пай къытфагъэгъурэ?

Уинэпкъхэр спъэгъугъэх, шlупъэгъу. Уиуц къашхъомэ сакlэхъопсыгъ. Уижьау сыфэлlагъэу, Уипсы нашхъомэ сакъыщесыгъ.

Къэсіуагъ уиорэди. Уихьапсэмэ Мафэу, мэзагьоу сэ сачіэсыгь.

Уипсы гъуаткіуи сіуфагъэп, шіулъэгъу. Сарыкіуагъэп уинэпкъ тет уц къашсъомэ

Ау слъынтфэ рэчъэх, быжъутэхэу уипсы нашхъохэр.

Нэфынэх хьапсэхэр. Ащэбыбатэх джы къызнэсыгъэм гугъэм ипцlашхъохэр.

Нэфынэр дышъэ сапэу жым хэутысагъ. Тыгъэр арыми пш!эжырэп къззгъэнэфырэр. Ащ фэдэ уахътэ мафэм къыхафэу къыхэк!ы: фэбэ дэдэу, гопэгъу нэстырэу щытын фаезэ, нэфынэм жыри, ошъогури, ч!ыгури зэлъеубытхэшъ апкъырыхьэпагъзу, зэк!эри ыукъэбзызэ егъэк!эжыы. К!ым-сымым дунаир зэлъештэ. Ащ фэдэ сыхьатыпэр ш!эхэу тек!ы, ц!ыфми зыдимыш!эжьэу ылъ укъэбзыгъэ к!оч!ак!э еш!ы. Ет!анэ жъоркъыр жым къыхэхьажыы — нэфынэм дунэе пкъыгъомэ къахифыгъэ псэжъыр фабэм егъэк!одыфэ гопэгъур зэхэпш!эщт.

Нэшъуарэ къызэущыжьым, мэфэ заулэм зыпэплъэгъэ Ныбжьыкъур ылъэгъугъ, къызэрэкlуатэрэм гу лъимытэу, къэблагъэщтыгъэ.

Мэкъэ гъэшІэгъонэу зэхихыгъэм Нэшъуарэ Ныбжьыкъур зытыридзэгъэ кондэ лъэныкъомкІэ ыгъэплъагъ. Зыфэбгъэдэщтыри умышІэнэу: загъорэ угу зэригъэгъоу, загъорэ пхъэшагъэ къыхэщэу, етІанэ умэхъыгъэу, зымакъэ

Мэфэ тхьапша тешІагьэр — изакьоу къызынагьэм щегьэжьагьэу?

Нэшъуарэ ар къышіэжырэп. Пкіыкъэми нэфапіэми зэхэмышіыкіынэу, къушъхьэ шыгу лъагэм ліыжъ горэм зэрэщыіукіэгъагъэр зэ-тіо икъэшіэжьы къыщыдэоежьыгъ, ау гъэшіэ шъхьаф горэу пэкіэкіыгъахэм ар къыхэфагъэу къыщыхъугъ. Джы изакъу, изакъоу къекіухьэ, къызфикіухьэрэри ышіэрэп.

Гъэхъунэ хъурэе ціыкіоу зэрыхьагъэм къэгъэгъэ зэмшъогъоу итмэ Нэшъуарэ ынэхэр къагъэуткіопкіыгъэх. Гъэхъунэ гузэгум тіэкіурэ итыгъ, зэрэкіым-сымми, жьыри щыдыигъэу, къэгъэгъэ гъэшіэгъонмэ ащыщ горэми ымэ къызэрэкіэмыорэми гу лъимытэу. Апэрэу ылъэгъоу бэ ахэтыгъэр, адыгэ чіыгум ахэм афэдэ къыщэкіыми ышіагъэп. Ышіэуи макіэп ахэтыгъэр, ятэ къыригъэлъэгъугъэхэм ащыщэу, ахэм къариіуаліэщтыгъэхэри джы ыгу къэкіыжьых.

Мары мыщ икъэгъэгъэшъхьэ ціыкіу мэплъызы, ышыгукіэ шхъомчышъоу іэпэ фыжь ціыкіухэр тепхъагъэх, анэку шъыпкъэ укіаплъэмэ, нэфынэ чыжьэ олъэгъу, мыщ пае ятэ «мэзэщы» ыіогъагъ. Бэу зэхэтхэу уарихьыліэмэ, тіэкіурэ акіэрытри, зэщыр угу къырагъэхьащт.

Мыдрэ нэку-нэпс зэпытым щэджагъо нэс гукlae горэ иl, мэзыбжьи хьам-пlырашъуи тетlысхьэрэп, «lахьынчъэкlэ» еджэгъагъ. Тхьэпэ фыжьыбзэмэ атхьаlу

Къушъхьэ ябгэр

фэмыхъоу зэзыхъокІыгъэм яхьыщырэу къэly. ЗэкІэм куандэм пэмычыжьэу мыжъо горэ къэфагъ, ащ ыужи нахь инэу, джы нахь пэблагъэу къэлъати, къутамэмэ ахэфэжьыгъ. Мыжъохэр къыздизхэрэ лъэныкъомкІэ плъагъэ, ылъэгъурэр ышІошъы мыхъоу, лъэбэкъу заулэ ыпэкІэ ыдзыгъ: Къушъхьэ шыгур, хэпшІыкІ къодыеу, мэтхыо, цІыф нэгоу губжыр къэзыштэ пэтырэм зызэрихъокІзу, къэушІункІыгъзу, мыжъохэр зыдэфэрэ лъэныкъом маплъэ.

Мары джыри мыжъо заулэ къызхидзи, ащыщ горэ куандэм зэнкlабзэу хэфагъ, гъог макъэр къыдэуаий, мышъэм ышъхьэ къыкъощыгъ. Кlитхъуным ычlыпlэкlэ псэушъхьэ джадэр умэхъыгъэу щыт, ар хэгъэкlыри, Къушъхьэм егъэзыгъэкlэ зыфикъудыеу, ащ ебэныжьы фэд. Мыжъохэр Къушъхьэ Ябгэм едзых, ыгу къилъэдагъ Нэшъуарэ, ар къодыя, мышъэм тыредзэх!

Псэушъхьэр лъэшэу къэгъогыгъэти, Нэшъуарэ ащ ылъэныкъокіэ джыри плъагъэ. Мышъэм къехъуліэрэр къыгурымы окъехъинышхо ылъэгъущтыгъэ. Мары джыри мыжъо инышхо ыпашъхьэ къифи, къызэлъатэм, ыныбашъо къеутэкіи, риутыгъ. Куандэм къызкъоукіорэикіым, зыфимытыжьэу къэтэджи, ылъакъохэр ригъэнагъэх, нибжьи зэмынэгуегъэ щынагъо горэм зэрэlyкіагъэр зэхишізу, джыри гуих-псэихэу гъогыгъэ. Ащ лъыпытэуи Ныбжьыкъур мышъэм техьагъ. Куандэу псэ зыхэмытыжь фэда-

гъэр къэжъыужьыгъ, псэнчъэу чІышъхьашъом теплІэгъэгъэ уцхэми зыкъа-Іэтыжьыгъ. КъэтІыгурыгуи, Мышъэр зэхэфагъэ.

Ынэ тырихын ымылъэкІэу Нэшъуарэ еплъыщтыгъэ Мышъэм зызэрэзэблихъурэм. Псэнчъэ фэдэу зэхэфэгьагьэр жьау чІэгьы зэхъум, ежьэшъо-чІыпцІэшъо къодыеу, нэмыкІзу шъо шъхьаф гори хэмылъэгъожьэу хъугъэ. НыбашъокІэ щыльэу, ыпэрэ льэкъуитІур, цІыфым ыІитІу ыпэкІэ чІыгум зэрэтыриушхонхэу, зэрэфэлъэкІэу ыкъудыигъэхэу, ыужырэ лъакъохэмкІэ зыкІэІэжьызэ, лъэбжъанэхэр мыжъом хегъэзыхьэхэба пІонэу гъэпкъыягъэхэу. Къушъхьэм ыниту тыримыхэу, ащ ылъэныкъокіэ пшэу ыублагъ. Ау Къушъхьэр къыпылъыжьыгъэп, рэзэгъэ Іушкэшкэ макъа, хьаумэ зызгъэшхэкІыгъэр нэгу рэхьатыгъэкІэ зэрэкъэйрэр ара —зигъэшІожьызэ хэгъум-тІымыкІэу ежьэжьыгь, Ныбжьыкъу Іужъу ІэкІапэр мышъэм ыкіыіу нахь Іужъу щыхъугъ, етіанэ псэушъхьэр ащ хэкІокІэжьыпи, Ныбжьыкъур кІэлъытхъозэ, Къушъхьэм ыуж илъэдэжьыгъ.

Зэхифын ымылъэкіырэ гупшысэхэр Нэшъуарэ къытезэрэгъэуагъэх. Къыгъэшіэгъэ тіэкіум къушъхьэмэ ахэсыгъ, ынэ ыупіыціэми, ащызекіон ылъэкіыщт, мыжъом теіэбэ къодыемэ, мафэр зынэсыгъэр къышіэн ылъэкіыщт, чэщыри ары. Мыдрэ Къушъхьэм узэригъэплъырэп, уеплъы пэтми, зыуигъэлъэ-

гъурэп, ау щытми, уинэплъэгъу къызэрэридзэу, узфекъудыи, узэригъэплъы шоигъом фэд. Етlанэ къыппымылъыгъахэу, джау сыдми ыпэ укъифагъэти, нэбгъузкlэ къыоплъыгъ пlонэу, мэушъуашъо, мэупlапlэ, зэхэфыгъое макъэхэр къыlошlыкlых... Хьау, о зыкlи урищыкlагъэп, о уфэныкъу, ежь lофэу иlэр зэпигъэун ылъэкlыщтэп, инба, инышъ, lофышхомэ апылъ, ау о иlэпыlэгъуа, игукlэгъуа — зыгорэкlэ узэрэфэныкъо щыlэмэ, ижьау учlэфэщт, еблагъ.

ЕтІани жэшхо-ІупшІэшхоу, бэрчэтыгъэкІэ къыоплъы фэдэми, нэуцІыргъунэчапэкІэ къызэрэпльыпльэрэр ежьыр шъыпкъи ыушъэфыпэн ылъэкІырэп, ыушъэфыпэнэуи фэмые фэд. Джары гъэшІэгъонри: усэгъапцІэ, elo, ар ори сэри тэшіэ, ау арэп Іофыр зыдэщыіэр, Іофыр: усэгъапцІзу уемыгупшыс, ау уегупшысэми, ошІапэми, тэджэгу фэдэшъ, зи умышіэрэ фэдэу зысэгьэгьапці. Плъэгъурэба сэ сызэрэиныр, сызэрэкІуачІэр, сызэрэхъопсагьор, Іахь лые горэ сэ мыш къысфыхэкІынэу шытэп... КъэнэкІао фэд, къэщхыпцІы фэд, Іуш, бэрчэт, нэгушіу, ау ыіупшіэшхохэр Іулъхьэ фаліэхэу нэціэфафэх.

Мышъэр зэбзэижьэу щылъэу зелъэгъум, тыркъо хьылъэ зэрэтемылъыр Нэшъуарэ къышlагь, ащ пымылъыжьэу, шlункlы къызэхъум къызщыуцугъэгъэ тlуакlэм фэсакъызэ дэхьагь. Лъэбэкъу заулэ нахь ымыдзыгъэу зи зэрэзэхимыхрэм гу лъитагь, ыпкъынэ-лынэ щыщ горэми дунаир зэхишlэжыщтыгъэп. Ыlэхэмкlэ зытеlэбэрэ чъыгыпкъыри, ылъэкъо пцlанэхэмкlэ зытеуцорэ мыжьори, фэбагъи чъыlагъи кlэмылъэу, пкъые къодыягъ.

Сыхьатыпэ зытешіэм, игъогупэ зыдэгъэзагъэри ымышізу Нэшъуарэ зыкъишіэжьыгъ. Етіанэ ыгу къэкіыжьыгъ ятэ игъусэу Ныбжьыкъур зэрилъэгъугъагъэри, Къушъхьэ Ябгэм ехьыліагъэу къыриіогъагъэри.

Къэгъагъэхэр

къэкІухьэхэр тхыпхъэ шэплъышъо дахэхэмкІэ гъэтхыхьагъэхэу зелъэгъухэм, затырищэягъ: анэкlушъхьэхэр хэпшlыкl къодыеу мэтхыох, ашъуи гу лъытэгъуаеу зэокіы, къызэіуимыхыгъэ къэгъагъышъхьэ ІэшкІэ цІыкІухэр одыджыным фэдэу тхьэпэ шхъонтІабзэмэ яжьау чІэтэкъуагъэх. «ОрэдыІуал» — джары ащ фиусыгъагъэр, нэмыкІи къыриІолІэгъагъ: «Ипчыщтыр хэгьэкІыри, утеІабэ хъущтэп, ащ лъыпытэу орэдыІоныр щигъэтыщт. Угу фихыгъэу бэрэ уеплъымэ, ымакъэ зэхэпхынкіи пшіэнэп, зэхэпхмэ, зэкіэ пэблэгъэ къэгъагъэхэр нэфынэ Іэпс-Іудэнакіэкіэ зэрэзэпэджэжьыхэрэр къэпшІэщт. Ипчымэ, нэмрэ Іэмрэ азфагу мэгъуанлэ, адрэ къэгъагъэхэри къэчэфынчъэх...»

Мыщ фэдэ гъэхъунэ джы нэсфэ слъэгъугъэп, егупшысагъ Нэшъуарэ. ИкъэкІухьэкІэ лъэбэкъуишъэ нахьыбэ мыхъурэ гъэхъунэм хэшъэе чъыгышхохэр ызыбгъукІэ къытещэягъэх, сэмэгумкІэ чІыох, мыдрэ бгъуитІумкІэ мыжъобгымэ лъагэу заІэты. ЦІыфи, хьакІэ-къуакІи мыщ къеуалІэрэпщтын, лъэуж гори ылъэгъугъэп, макъи щызэхэпхырэп. Мыщ фэдиз къэгъагъэр сыдым щызэфихьыгь мы чІыпІэм? Хыгьэхъунэм къыщикІухьэзэ, зэкІэм гу лъитагь: къэгьэгьэ зэфэшъхьафмэ язырызыгъу ныІэп ылъэгъурэр. Зэфэдэу тІу ибгьотэщтэп, къэгъагъэ пэпчъы илъэпкъэгъумэ анахь дэгъур ары фэд къыщыкІыгьэр. Къэгьэгьэ анэхэр мыщ къышэкІыха, сэІо? Ау ащ фэдэ хъун ылъэкІына? ХьампІырашъом щегъэжьагъэу псэ зыпыт гори зыщыбыбрэ гъэхъунэм кІэрыт хэшъаемэ яжьау Іужъу чІэсэу Нэшъуарэ къэгъагъэмэ яплъы. ЗэкІэм

псэнчъэу къыщыхъугъэх къэгъагъэхэр, ашъохэри, чіыгум ипсы іэшіукіэ мыгъэшъокІыгъэхэу, гъэлагъэхэ фэд. ЗэхэгукІагъэхэу зэхэтых, къэгъагъэ пэпчъ дэхэ дэдэми, зэрэмыгъэшІожьыхэу, щимыштэхэу, афэмыхъукІэ зэхагъэзыхьагъэхэу къыпщэхъу. ЕтІани гу лъитагь: къэгъагъэмэ ащыщхэр мэгъуанлэх; мэгъуанлэхэшъ, ащ лъыпытэу ашъо зэокІы, псэнчъэхэу, шъончъэхэу егъолъэхых. Нэшъуарэ мэкъэ макіэкіэ орэд къыхидзагъ, ежь егупшысагъэп, ари ятэ рилъэгъулІэгъагъ. ГущыІэ хэмылъэу къырищажьэщтыгьэ, орэдышъом пкъы гъэнэфагъи иІэгъэн фаеп. ыгу изытет елъытыгъэу макъэр къежьэщтыгъэ, гущыІэхэр къыхафэуи, етІани ахэр щыгъупшэжьыгъэхэу е апымылъ фэдэу къы ощтыгъэ. Орэдышъо къзубытыгъуаеу, зэ мэкъэ кlыхьэу, зэ джэгурэм фэдэу. Іупчъапчъэу, шъабэу е зэтечьэу, дэгоу е жъгъыоу зэхэпхыщтыгъэ. Ащ фэдэ зыхъукІэ ятэ изытет къыгурымыlоу, тlэкlуи щыщтэу лъыплъэщтыгъэ, пэблагъэ зимышІымэ, ятэ мэзым щыщ шъыпкъэ хъужьынэу къышІошІыщтыгъэнкІи мэхъу, етІанэ ежь изэкъуабзэу къыхэнэнэу.

Нэшъуарэ ымакъэ ежь ыпашъхьэ икlыгьэп, къэгъагъэмэ афэдэу, псэнчъэу ари ыжэ къыдэзыщтыгъэ, фэбагъи, шъэбагъи кlэмыльэу, гушlо е гукъао къыхэмыщэу. Дунаим сыкъызэхихырэп, зэриlожьыгъ. Мы къэгъагъэхэри гъашlэм щыщыжьхэп. Къэгъэгъэ къэхалъ... Атеплъэжьынэу фэягъэп Нэшъуарэ, пчыхьэ мыхъузэ зэрэкlодыщтхэр къышlагъ, чылапхъи къатыжьыщтэп.

Ныбжыкъу горэ чыжьэкlэ ошъогум къыщыхъыягъэ фэдэу Нэшъуарэ къыщыхъугъ. Ошъогум дэплъыягъ: къабзэ, бзэмыlу, инэфынэ апч lужъум къыпхыридзырэм ехьыщырэу, псэ пытэп, иlэшlугъэ кlэфызыкlыгъ. Къушъхьэтх заулэу кlыфэу тыгъэм пэжъыурэмэ ямышъогъоу, техьэ-текlэу тхы хьылъэ ахилъэгъуагъ. Шlогъэшlэгъонэу еплъыгъ, зыкlигъэшlагъорэри къыгурымыlоу: тыгъэм фэгъэзэгъэ бгъур нэфынэп, сэмэгубгъур ары загъорэ нэгъыфэу къэжъыурэр. Ошъопщэ шlуцlэшхоу къушъхьэтхмэ азфагу къыдэтаджэу зэ рихъухьагъ, ау зэрэкъушъхьэр шlэхэу къыгурэlожьы — иджабгъурэ тамэ мыжъо цэкlэшхохэр къыхэщых.

ТІэкІу шІагъэу жьыр, нэфынэр хэстыкІыгъэм фэдэу, къэшэлІагъ, джыри къылъымыІэсыгъэ ныбжьыкъур зэхишагъэу дыигъэ, чыпіэ дэгъоп, зэриюжьыгъ: къыlукlыжьзи зэплъэкlыжьыгъ: шъончъэ-псэнчъэ шъыпкъэ хъугъэхэу къэгьагьэмэ зауфэ, гьэхъунэм пэблэгьэ чъыгмэ якъутамэхэм ныбжьыкъу чыжьэм фащэи, атхьапэхэр гъучІтыгъужъым ыкъудыйхэрэм фэдэу гъэпіыигьэх. ЧІыпІэ дэгъоп мыр... ЛІыжъыр сыдэущтэу слъэгъунэу хъугъа?.. Зи есымы-Іожьэуи сыкъыІукІыжьыгъ. Тыда зыщыслъэгъугъэри, хэта? СыІукІэнэу зэрэхъугъэри къэсшІэжьырэп, пкІыхьым фэд. Ау ащ ыуж хьакіэ-къокіэ лъэужы нэмыкі ціыф зэрыкіогъэ гъогу сытеплъэжьыгъэп.

Бгы зандэм тесэу Нэшъуарэ тыгъэм кіэлъыплъэжьыгъ, мэгуіэ піонэу, шэплъышхоу екіошъэхыгъ. Шіункіым псынкіэу зыкъиштагъ, тіуакіэмэ, охыпіэмэ, чъыг чіэгъымэ защиушъэфыгъагъэм фэдэу, ныбжьыкъу кіыхьэмэ къагъэущыгъэу зэкіэ зэлъиупіыціагъэ. Мазэу ошъогум къыщылъэгъуагъэм кіэлэхъум исурэт закъу къушъхьэ мэз дунэе кіым-сымым хилъэгъуагъэр.

(КъызыкІэлъыкІорэр бэдзэогъум и 16-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

— Шагъоу сиунапчъэ зыдэгъэзагъэр къэбгъотыжьыгъ. Ар умыш!эжьэу ары сэ къысщыхъущтыгъэр, — Нурэ имырэзэныгъэ къыхэщыгъ.

Азэмат бзылъфыгьэм ІущхыпцІи джэуап ритыжьыгь:

— Сыжъалымэу къысэпlуагъэти, ащ фэдэ сихьакъэу зыдэсшlэжьырэпти, къызыкlысэпlуагъэр зэзгъашlэмэ сшlоигъоу уадэжь сыкъэкlуагъ.

ЫІон ымышізу ынэ нэгьо ушъокугъэхэр ыуціыргъухи, Нурэ Азэмат къеплъыгъ. Егупшысэшъ, ащ фэдэ риіуагъзу къышізжьырэп.

— Сыдигъуа аущтэу къызыосіуагъэр? — халат гупэхэр зэфищэхи, бгырыпхымкізыбг пипхыкіызэ къэупчіагъ Нурэ. — Ащ фэдэ къыосіуагъэу сэ къэсшіэжьырэп.

— ПкІыхьапІэкІэ къысэпІуагъ, — джыри Азэмат бзылъфыгъэм ІущхыпцІагъ.

Аущтэу хъугъэ шъыпкъэу Нурэ ицыхьэ темылъыми, къесэмэркъэугъэу ары къыщыхъугъэр, ыгу щышlагъэр къытекlуи, дыс хьазырэу фидзыгъ: — Къыосlуагъэми, пфэшъ-

ошэ шъыпкъ!

— Ар сыдэущтэу къэпшlагъа?— Нафэба къызэрэсшlагъэр,— Нурэ иджэуап хъазырыгъ.

— Илъэс пчъагъэ хъугъэ сиунапчъэ зыдэгъэзагъэр зымышlэжьырэр.

— Уадэжь сыкъакіомэ, уилі сыд ыіощтыгъэр? Пшъэбыфаоу къысэонышъ, сыкъырифыным сытещыныхьагъ, — Азэмат исэмэркъэуи ишъыпкъи зэхэ-

— Ар ушъхьагъу хъущтэп, - ыштагъэп Нурэ.— ЛІы зысимыІэжьыр, ар дунаим зехыжьыгъэр илъэситІум къехъугъ. — Ар къызеlуахэм къибгъэкІын плъэкІыщтыр ышъхьэ къеожьи, къыгъэтэрэзыжьыгь. Хьау, Азэмат, зыгорэкІэ сыпщыгугъыкІэ арэп. Шъуз-кІалэхэр уиlэх, ахэм Алахьым уадегьэтхъэжь. Ахэр иптэкъухьанхэшъ, сэ къысфэбгъэзэжьыныр сыгу къихьахэрэп. Хъулъфыгъэ ІофкІэ сыонэцІыныр сшъхьэ къызэримыхьэхэщтыр пшІошъ мэхъоу къысщэхъу. — Ежь зэгупшысэгъэ дэдэхэр Нурэ къызэрэкІиІотыкІыжьыгъэхэр Азэмат ыгъэшІэгъуагъ. Ау къызэрэсапІощтыгъэм фэдэу, шІу дэдэ сыплъэгъущтыгъэмэ, апэрэ шІулъэгъур цІыфым игъашІэ щымыгъупшэжьэу аюшъ, псэогъукіэ е нэмыкіыкіэ УКЪЫСЩЫМЫГУГЬЫЖЬЫМИ, СИНЭплъэгъу узэрэкІэмыхъопсыхэрэр ары згъэшlагъорэр. Сыушъэфынэп, сэ усщыгъыпшэу илъэс пчъагъэм мафэ къыхэкІыгъэп пІоми хъущт.

— Ар шъыпкъэп, — Нурэ игущыlэхэр Азэмат къабылкlэ ыштагъэп.

— Сыда? — къэгуlагъ Нурэ. — Джы къыззрэпlорэм фэдэу шlу сыплъэгъущтыгъэмэ, сэ сыкъыщыбгъэзыенышъ, нэмыкl кlалэ удэкlощтыгъэп.

Нурэ зэкіэм ышъо къызэокіыгъ. Иныбжьыкіэгъум лъэшэу шіу ылъэгъугъэгъэ хъулъфыгъэр ыдэжь къызэрэкіуагъэм зэригъэгушіуагъэр кіодыжьи, нэшхъэигъэр ынэгу къыкіэбэнагъ. Ары, зыдешіэжьы, мысэ, кіалэм шъхъакіо рихыгъ, ар къыфиіэтын зэрилъэкіыщтым емыжагъэуи щытэп, ау ащ игугъу къыфимышіынкіэ ышіагъэмэ зыпэ къымыштэн щыlагъэп. Хъугъэ-шlагъэхэр ыгу къэкlы-жьыгъэхэу зэриlожьыгъэ: «Силажьэгущэп, Азэмат, сызэрэбгъэмысэрэр». Ащкlэ мысэм джы нэс игугъу фишlыгъэп, ау джы ащ щигъэгъуазэмэ хъунэу ылъытагъ. Ыlупшlэхэр хъублаблэхэу тlэкlурэ щыси, къыlощтыр къин къызэрэщыхъурэр къыхэщэу лъэшэу хэщэтыкlи къыригъэжьагъ:

— Сызыгьэунэхъугьэр Тхьэм егъэунэхъу. — Ау Аминэт, янэшыпхъоу зыпјужьыгъэм, зэребгыгьэр жъалымыгъэу Нурэ къыщыхъужьи нахь къэушъэбыгъ. — Ар зэсіоліагъэр дунаим ехыжьыгъ, Тхьэм ыпашъхьэ ихьажыгъ. Псэкіодышіагъэ иіэмэ, ыгъэпщынэным, псэпэшіагъэр фигъэбэгъоным ары фитыр. Щымыіэжьым дэйкіэ тегущыіэжьхэрэп. Къысіэ-

гъупхъ Азэмат. Шъхьэубатэп, мыгъасэп, гъэсэхъуджагъэп. А лъэныкъохэмкІэ зыгорэ eloлІэгъуай. Ары шъхьаем, ари ныбжьыкІэ дэд, Нурэ илэгъу, гурыт еджапІэр къызэдаухыгьэ къодый. Пшъашъэр лъэшэу ыгу рихьыгъэти шІу ылъэгъугъ шъхьаем, икъэщэгъу хъугъэп, къыщэн гухэлъ джырэкІэ иІахэп. Ащ икъэщэгъу охъуфэ Нурэ ежэу щысыщта? Уахътэ тешІэмэ Азэмат ыгу зыкъызэрэзэрихъокІыжьыщтыри къэшІэгъуае, нэмыкІ пшъашъэ нахь ыгу рихьынышъ, Нурэ къыщигъэзыенкІи мэхъу.

Ар Аминэт ыгукіэ зыдиіыгьэу, ау Нурэ римыіошьоу хэтыгь. Нэмыкі кіалэу, льэшэу зыгу рихьыгьэр къызыкъокіым, шіу ыльэгъурэ кіалэ зэриіэр ешіапэми, ащ пае къымыгьанэу къыгъэжьэу къылъыкіоу

гурыloy къэсlонкіэ сымыдэу джы нэс зысщыlагь шъхьаем, шly къыбдэхъумэ, насыпышlo ухъумэ сшlоигъошъ, ащ нахьыбэ тесымыгъашіэмэ нахьышloу сэльытэшъ, джы къэсlощт. Псыхъокъомэ якіэлэ Азэмат орыкіэ псэльыхъо хъущтэп. Ащ нахь чыжьэу шъухэмыхьэзэ уауж игъэкіыжь.

— Ы?! — зэхихыгъэм къыкигъэщтагъэу Нурэ къэкууагъ. Ащ фэдэ янэшыпхъум ыжэ къыдэкlэу зэхихыным зыкlи ежэгъахэп. Тыгъэнэстырым ошlэ-дэмышlэу шыблэр къэгъогъуагъэм фэдэу къыщыхъугъ. — Къызгурыlуагъэп, нын, «ащ нахь чыжьэу шъухэмыхьэзэ уауж игъэкlыжь» зыоlом сыда къибгъэкlыгъэр? — Джэуапым Аминэт кlыхьэ зыригъэшlы зэхъум, игущыlэ къыпидзэжьыгъ. — Ащ нахь лъэшэу

Пшъашъэр гъэтхэ къэгъагъэу къызэІуихыгъакІэм ехьщыр. Ащ идэхэгъу бэгъашІэп. Уахътэ зытешІэрэм гъуанлэу регъажьэ. Бжьэхэри ащ ебыбылІэжьхэрэп. Джары ори къыохъулІэщтыр Азэмат уежэу позэ уиныбжьыкІэгъур зыблэбгъэкІырэм, кІалэхэм укъырамыдзэжьэу укъэнэщт. КІалэм илъэс щэкІ ыныбжь хъугъэми, икъэщэгъу блэмыкІыгъэу адыгэмэ алъытэ. ЕтІани машинэ жъугъэу щыІэ хъугъэхэр мафэ къэс зэутэкІых. Ахэм анахьэу ахэкІуадэхэрэр кlалэхэр арых. Тыгъуакіохэр, бзэджашіэхэр, хьапсыхэм нахьыбэу ачІэсхэр кІалэхэр арых. КІалэхэм ешъуакІоу, наркоманэу ахэт хъугъэр бэ. КІэлэ тэрэзэу щыІэр макІэ. КІалэхэм яльытыгьэмэ, пшъашъэхэр бэкІэ нахьыб, зыдэкІонхэ агьотыжьырэп. Арышь, лъэшэу зыгу урихьыгъэ кlалэр, Натіэкьомэ якіалэ, зыіэкіэбгьэкіымэ нэужым «аі» зыщыпіожьын, пашъхьэ уецэкъэжьынэу чыпіэ уифэн ылъэкіыщт.

— А синан, синэнэ дах, шіу къыздэхъумэ зэрэпшіои-гьор къызгурэіо шъхьаем, шіу слъэгъурэ кіалэр щызгъэзыенышъ, зыкіи сыгу зыфэмыкіорэм сыдэу хъумэ сыдэкіон, — янэшыпхъум къызэрэзэхимышіыкіырэр гукъао щыхьоу къэгуіагъ Нурэ.

Ащи ишіуагъэ къэкіуагъэп. Нурэ къыіуагъэр щыгъэзые-гъуаеми, «адэ, арэу оіомэ дэгъуба» Аминэт фэіошъугъэп. Нурэ игущыіэхэр зэхимыхыгъэфэдэу ежь зыфаер лъигъэ-кіотагъ:

— Пшъашъэм нахьи кlалэу псэогъу зыфэхъущтыр илъэс заулэкІэ нахьыжъымэ нахьышІоу адыгэмэ зэралъытэрэм хэлъ щыІ. Бзылъфыгъэм нахь шІэхэу жъышъо теоу регъажьэ. КІалэмрэ пшъашъэмрэ зэлэгъухэу псэогъу зызэфэхъухэрэм, кІэщыгъор зикІырэм, кІалэр дыреплъэкІэу, бзылъфыгъэ ныбжьыкІэмэ альыпльэу къеублэ. Ащ Іорэ-шІэрэ къекІы, зэмык Іухэу зэгок Іыжьын хэр нахьыбэрэмкІэ ары къызэрыкІырэри. А лъэныкъомкІэ укъикІымэ, НатІэкъомэ якІалэ зыгорэ еІолІэгъуай. Ощ нахьи илъэс заулэкІэ нахьыжъ. Къыщэщтмэ, зыгъэохъурэ щыІэжьэп, еджэгъах, университет къыухыгъ. Унагъоу къызэрыкІырэми къызфэмыштэн фэдэ щыІэп, анахь зигьот инэу къуаджэм дэсхэм ащыщ. Нарт янэятэхэми къашымытхъухэмэ. дэйкІэ атегущыІэхэу зэхэпхыщтэп. Нарт шІу уельэгъушъ, пшІоигьор уимафэу, пІорэм блэмыкіэу, ыіэгу уисэу уиіыгъыщт. ДжырэкІэ шІу умылъэгъоу зыфапіорэр арымэ, ліыр дэгьоу къыпфыщыт зыхъукІэ ори гуфэбэныгъэ фэпшІыщт, шІу плъэгъужьыщт. СшІэгущэрэп джырэкІэ Азэмат ыпэкІэ къэтыр, ар зэрэхъущтыр къэшІэгъуай, ау зыми рымышІоу ерыуаджэу къуаджэм къыдэнэни ылъэкІыщт. Унагъоу къызэрыкІырэми узфехъопсэн фэдэ щыІакІэ иІэп...

Нурэ шІогъэшІэгъоныгъ янэшыпхъум икъэгущыІакІэ. Ащ къыгъэшІагъэм зыгорэ лъэшэу шІу ымылъэгъугъэу, шІулъэгъуныгъэм иІэшІугъи, игумэкІи, идыджыгъи ымыушэтыгъэу къыщыхъугъ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

НасыпышІо хъумэ шІоигъуагъэми...

кlэlуагъэр Тхьэм къысфигъэгъунэу селъэlу...

... Пчэнбэхъукъо Байзэтрэ ащ ипсэогьоу Хъарыетрэ, Нурэ ятэрэ янэрэ, а зы мафэм къэмыхъугъэхэми, а зы мафэм дунаим ехыжьыгъэх, машинэ зэутэкІым хэкІодагъэх. Ныбжык агъэх, псэогъу зызэфэхъугъэхэм ыуж илъэсибл ныІэп тешІэгъагъэр. Нурэрэ ащ ышнахьыкІэ цІыкІоу Аликрэ ибэу къэнагъэх. Нурэ илъэсихым итыгъ, Алик илъэсиплІ нахь ыныбжыльэп. Шъэожъыер зышышкэм аштэжьыгь, ятэшым зэрищэлІэжьыгъ. Нурэ янэшыпхъум лъфыгъэ иІэпти, ялъэІуи аlихыгъ. Тегуlыхьэу, «сянэ сиlагъэмэ...» зыфэпlощтыр ыгу къыримыгъахьэмэ шІоигъоу, фэлъэкІыщтымкІэ къогъанэ имыІэу Аминэт пшъэшъэжъыер ыпІугъ. Ежь къылъфыгъэми ащ нахь шІу ымылъэгъущтыгъэу ары Аминэт къыщыхъущтыгъэр, Нури янэшыпхъум къыфишіагъэр зэхишіыкіэу фэрэзагь, ыІорэм лъэбэкъукІэ блэкІыщтыгъэп, янэ фэдэу ылъытэу «нанэкlэ» еджэщтыгь.

НыбжьыкІэ дэдагъ, илъэс пшІыкІублыр къызэринэкІыгъэ къодыягъ Нурэ Псыхъокъомэ якІэлэ Азэмат шІу зельэгъум. Апэрэ шІульэгьур сыдигьокІи лъэш. НыбжьыкІэгъу плъырстырыгьэм рихьыжьэгьэ пшъэшъэ къежьэгъакІэм шІулъэгъум имашІо ышъэ ригъэкІыным нигъэсэу ыгу къыщызэкІэнагъ. Ащ фэдагъ Азэмати. Ухэтми блэхъопсыкІыгъуаеу Нурэ пшъэшъэ дахэти, ащи шІэхэу ыгу рихьыгъ, нахь дахэ пшъашъэ дунаим темытэу ыкІи къытемыхъощтэу ары къыщыхъущтыгъэр. Tlумэ язэу нахь лъэшэу шІулъэгъуныгъэ зышІыгъэр язэрэмыгъашІэу, хэти ежь ишІулъэгъу нахь инэу къышІошІыштыгъ.

Ныбжыкіитіум, Нурэрэ Азэматрэ, агу зэрэзэфакіорэм Аминэт шіэхэу гу лъитагь, ау игопагьэп. Псыхъокъомэ якіалэ ыпіужьыгьэ пшъашъэр римыпэсыкіэ арыгьэп. Кіэлэ лъэ-

Рассказ

къызырегъажьэм. Нурэ ыгу Азэмат щигъэкІынымкІэ ыІомэ, ышІэмэ хъущтхэм ягупшысэу ригьэжьагь. Упшъашъэмэ щыгьэзыегъуай зыфаlорэм фэдэу ары Натіэкъомэ якіалэу Нарт Аминэт къызэрэщыхъугъэр. Ар къыпшІозыгъэшІынэу еплъэгъуліэрэри макіэп. Ыпкъыкіи, ынапэкІи зыгорэ еІолІэгъуаеу кІэлэ лъэгъупхъ. Еджагъ, гъэсэныгъэ иІ, университет къыухыгъ. Унэгъо фэшІыгъ къызэрыкІырэр, ятэ зигъот анахь инэу къуаджэм дэсхэм ащыщ. Ащ Нурэ ихьэмэ насыпышІо хъунэу, зыфаер зэригъотылІэжьэу щыІэнэу ары зэреплъы-

Пчыхьэм бэкlаерэ щысыгьэу Нарт зекlыжьым, Нурэ янэшыпхъум етхьаусыхылlагъ.

— Натіэкъомэ якіалэ, Нарт, сауж икіырэп, пчыхьэ къэс піоми хъунэу садэжь къакіоу ригъэжьагъ. Сигуапэп, шіу слъэгъурэ кіалэр гупсэ-гупсэу сапашъхьэ исынэу уахътэ хигъотэжьырэп, исэу къихьагъэкіи ышъхьэ щигъэзыерэп, ау сыд есіон, «укъэмыкіу» сфеіошъурэп. Сыгу зэрэфэмыкіорэр гурыіон фэдэу фыхэсэгъэпсы шъхьаем, гу лъимытэрэм фэд. Ащ къызыблэкіырэм зысфэщыіэшъущтэп, садэжь къэкіонэу сызэрэфэмыер занкізу есіощт.

— Ар хъухэщтэп, сипшъашъ, зыгорэ піэкіэіокъон, хьайнапэ тымыші, — Аминэт къыфидагъэп. — Адыгэмэ яшэнэп
анахь агу зыфэмыкіорэр арыкіи
«тиунэ укъимыхь» paloy.

Нури ар аloy зэхихыгъ, ау сыд фэдэ ушъхьагъу щыlэкlи Нарт къылъыкlоным фэягъэп. А дэдэри къыфэмыlошъоу, янэшыпхъум телъхьапlэ ышlыгъэм риlоліэни къыфэмыгъотэу Нурэ щыс зэхъум, ежь ишlоигъоныгъэ гуригъэlонымкlэ игъо хъугъэу ылъыти, Аминэт игущыlэ лъигъэкlотагъ:

— A сипшъашъ, орыкІэ ар ІэшІэх зэрэмыхъущтыр къыззыгорэ шlу плъэгъун умыпъэкlыщтэу сэ Азэмат шlу слъэгъугъэ, ежь Азэмати ащ фэд. Арышъ, нахь чыжьэу тызхэхьан къэнагъэу сэ сшlэрэп. Азэмат сэрыкlэ псэлъыхъо зыфэмыхъун фэдэ щыlэмэ о къаlo. Азэмат къызфэуубын фэдэ щыlэу ышlэрэпти, мыхъун къыриlолlэныр Аминэт зэри-

пэсыжьыгъэп. Ау ар ыІоу зэ-

кіэчъэжьыныри ыдагъэп.
— Азэмат мыштэ сэшіыкіэ, къыомыпэсыгъэу сеплъыкіэ арэп, сипшъашъ, — Нурэ ыгу хэмыуlапэу еіэсэкіызэ къыригъэжьагъ Аминэт, ер шіукіэ зэрагъэштагъэу аіорэм фэдэу, къыщытхъу фэдэзэ кіалэм ышъхьэ шіуиупкіын гухэлъ иіэу.
— Къыщымытхъухэмэ, laekiэ тегущыі эхэу зэхэпхыщтэп. Итеплъэкіи зи епіоліэнэп, кіэлэ лъэгъупхъ. Ау узэгупшысэн фаехэр щыіэх. Азэмат псэо

— Къапіоуи зэхэсымыгъэх, — едэіунэу фэягъэп Нурэ. — Азэмат сэ шіу дэдэ селъэгъу, сыщигъэгъупшэнэу пшъашъэ къэхъущтэп. Сэри ары.

Аминэт къэтэджи Нурэ екlоліагъ. Ыгу зэрэфэгъурэр, шlу фишіэмэ зэрэшіоигъор ышіошъ ыгъэхъумэ риіорэр нахь хэхьаным щыгугъэу ышъхьашъо, ынэгушъомэ із ащифэзэ къыригъэжьагъ:

— Е-о-ой, сипшъашь, сыгу уабгъэрэп, джыри усабый, къыбгурыюрэр макіэ, щыіэныгъэм хэшіыкі фыуиіэп. Арышъ, укъысэдэіумэ, къыуасюрэм акъыл хэпхымэ къыпшъхьапэжын, кіалэм фэдэп пшъашъэр.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

2014-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м къыщегъэжьагъэу 2015-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м нэс псэушъхьэ пчъагъэу зэшэкіонхэ фитхэм ягъунапкъэ ухэсыгъэным ехьыліагъ

Федеральнэ законэу N 209-р зытетэу «Псэушъхьэхэр къэухъумэгъэнхэм ыкІи Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ заулэмэ зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм яхьылІагъ» зыфиІоу 2009-рэ илъэсым бэдзэогъум и 24-м къыдэкІыгъэм, Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухьэрэ дунаим, чІыопсым якъэухъумэнкіэ ыкіи ошіэ-дэмышіагъэ зыхэлъ Іофхэмкіэ и ГъэІорышІапІэ иунашъоу 2014-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 22-м аштагъэм атегъэпсыхьагъэу унашъо сэшіы:

- 1. Мы къыкІэлъыкІохэрэр ухэсыгъэнхэу:
- 1) 2014-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м къыщегъэжьагъэу 2015-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м нэс шъыхьэ лъэпкъэу «косулекlэ» заджэхэрэм фэдэу зэшэкІон фитхэр 196-м шІомыкІынэу;
- 2) 2014-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м къыщегъэжьагьэу 2015-рэ илъэсым шышъхьэІум и 1-м нэс шъыхьэ лъэпкъэу «косулекІэ» заджэхэрэм епхыгьэ квотэхэр гуадзэм диштэу шІыгъэнхэу.
- 2. Адыгэ Республикэм псэушъхьэхэм ыкІи псы къэкІуапІэхэм ягъэфедэнкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэ ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ шапхъэхэм ашъхьэдэмык ынхэм ына в тыригъэтынэу пшъэрылъ фэшІыгъэнэу.
- 3. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Указым кіуачіэ иіэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 4, 2014-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкіэ и **Министерствэ** иунашъу

Урысые Федерацием и Президент и Указэу «Урысые Федерацием правэм ылъэныкъокІэ унашъоу щыІэхэр зэрэщагъэфедэхэрэм ехьылlагъ» зыфиlov N 657-р зытетэу 2011-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 20-м къыдагъэкІыгъэм ыкІи Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ и Указэу «Адыгэ Республикэм правэм ылъэныкъокІэ унашъоу щыІэхэр зэрэщагъэфедэхэрэм ехьыліагъ» зыфиlоу N 106-р зытетэу 2011-рэ илъэсым Іоныгъом и 13-м аштагъэм атегъэпсыхьагъэу унашъо сэшіы:

- 1. Урысые Федерацием правэм ылъэныкъокІэ унашъоу щыІэхэр зэрэщагьэфедэхэрэм ыкІи Адыгэ Республикэм правэм ылъэныкъокІэ унашъоу щыІэхэр зэрэщагъэфедэхэрэм афэгъэхьыгъэ Положениер гуадзэм диштэу Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ щыухэсыгъэнэу.
- 2. Къэбар-правовой отделым ипащэ (О.В. Долголенкэм) Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ правэм ылъэныкъокІэ Іофыгьоу зэрихьэхэрэм алъыплъэнэу.
- 3. Мы Министерствэм иотделхэм япащэхэм правэм ылъэныкъокіэ шапхъэу щыіэхэм ягъэцэкіэн фэгъэхьыгьэ щык агьэу къыхагьэщыхэрэр дэгьэзыжынгьэнхэмкІэ япшъэрылъхэм ателъытагъэу Іофтхьабзэхэр зэрахьанхэу.
- 4. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щыублагьэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 30, 2014-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ, Адыгэ Республикэм Іофшіэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ яунашъу

КІэлэціыкіухэр чэщи мафи зыщаіыгъхэрэ учреждениехэм зыми ишіэ хэмыльэу къадэмыкіынхэмкіэ гъэсэныгъэмрэ ціыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмрэ афэгъэзэгъэ къулыкъухэм Іоф зэрэзэдашіэщт Шіыкіэр ухэсыгъэным ехьыліагъ

КІэлэцІыкІухэр чэщи мафи зыщаІыгъхэрэ учреждениехэм зыми ишіз хэмылъзу къадэмыкіынхэм ыкІи зыныбжь имыкъугъэхэм хабзэр амыукъоным апае игъом шІуагъэ къэзытыщт Іофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэм фэші унашьо тэшіы:

- 1. КІэлэцІыкІухэр чэщи мафи зыщаІыгъхэрэ учреждениехэм зыми ишІэ хэмылъэу къадэмыкІынхэмкІэ гъэсэныгъэмрэ цІыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмрэ афэгъэзэгъэ къулыкъухэм Іоф зэрэзэдашІэщт ШІыкІэр ухэсыгъэнэу.
- 2. Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Т.И. Самонинамрэ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Н.И. Кабановамрэ мы унашъом игъэцэкІэн зэрэкІорэр ауплъэкІунэу пшъэрылъ афэшІыгьэнэу. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ

шІэныгъэмрэкІэ иминистрэу ХЪУАЖЪ Аминэт Адыгэ Республикэм юфшіэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ иминистрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 8, 2014-рэ илъэс N 701/197

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ, Адыгэ Республикэм Іофшіэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкіэ и Министерствэрэ яунашъок і э 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 8-м аухэсыгъ

Кіэлэціыкіухэр чэщи мафи зыщаіыгъхэрэ учреждениехэм зыми ишіэ хэмылъэу къадэмыкіынхэмкіэ гъэсэныгъэмрэ ціыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмрэ афэгъэзэгъэ къулыкъухэм Іоф зэрэзэдашіэщт Шіыкіэр

1. Зэкіэми афэгъэхьыгъэ положениехэр

- 1.1. КІэлэцІыкІухэр чэщи мафи зыщаІыгъхэрэ учреждениехэм зыми ишІэ хэмылъэу къадэмыкІынхэмкіэ гъэсэныгъэмрэ ціыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмрэ афэгъэзэгъэ къулыкъухэм Іоф зэрэзэдашІэщт ШыкІэм къегъэнафэ а Іофыр зэшіохыгьэ зэрэхъущтыр.
- 1.2. КІэлэцІыкІур зыми ишІэ хэмылъэу зыщаІыгъ учреждением дэкlыгъэу залъытэрэр лъэпсэ гъэнэфагъэ щымы э а к элэц ык ум Іыгъып эр къыбгынагъэ зыхъукІэ ары.
- 1.3. Джащ фэдэу зыми ымышізу кіэлэціыкіухэр ыгьыпізме адэмыкіынхэм правовой лъэныкъомкіэ лъапсэ фэхъухэрэр Урысые Федерацием и Конституцие, Федеральнэ законэу N 3-р зытетэу «Полицием ехьылlагь» зыфиloy 2011-рэ илъэсым мэзаем и 7-м къыдэкІыгъэр, Федеральнэ законэу N 273-р зытетэу «Урысые Федерацием гъэсэныгъэр зэрэхэщагъэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2012-рз сым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэр, нэмык федеральнэ шэпхъэ правовой актхэр ыкІи Адыгэ Республикэм ишэпхъэ правовой актхэр, учреждениехэм яуставхэр.
- 1.4. Мы Іофыгьом хэлэжьэрэ льэныкьохэм пшъэрыль шъхьаІэу яІэхэр:
- зыныбжь имыкъугъэхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ къэухъумэгъэнхэр;
- зыныбжь имыкъугъэхэм хабзэр ямыгъэукъогъэныр, шъхьарытІупщэу ахэр хэмыгъэтыгьэнхэр ыкІи ежьхэм фитыныгъзу яІзхэр нэмыкІхэм ямыгъзукъогъэнхэр;
- зыныбжь имыкъугъэхэр бзэджэшІагъэхэм язехьан хэмыгъэлэжьэгъэнхэр, обществэм пэшlуекlорэ ыкlи нэмык мыхъо-мышагъэхэр зэрямыгъэхьэгъэнхэр;
- кІэлэцІыкІухэу ІыгъыпІэхэм ачІэсхэу заулэрэ мыупчІэжьхэу зычІэсхэ учреждениехэр къэзыбгынагъэхэм социальнэ, психологэ-медикэ ІэпыІэгъу ятыгъэныр.
- 1.5. ЛъэныкъуитІумэ Іофтхьабзэу зэрахьан фаехэм мыхэр ахэхьэх:
  - кІэлэцІыкІухэр зыми ишІэ хэмылъэу ІыгъыпІэхэм

- къадэмыкІынхэм пае Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зехьэгьэнхэр, ащ фэдэ зекlуакlэм лъапсэу иlэхэр гьэунэфыгъэнхэр ыкІи дэгъэзыжыыгъэнхэр;
- ежь-ежьырэу ІыгъыпІэр къэзыбгынэрэ кІэлэцІыкІухэм афэгъэхьыгъэ къэбарыр зэлъагъэlэсыжьыныр;
- Іыгъыпіэхэм ачіэс кіэлэціыкіухэм Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр адызэрахьанхэр; — учреждениехэм ащылажьэхэрэм ІофшІэн гьэнэ-
- фагъэ адызэшІуахыныр; – ежь-ежьырэу учреждениехэр къэзыбгынэхэрэм Іофтхьабзэхэр адызэрахьанхэр;
- кіэлэціыкіухэм якъэгъотыжьынкіэ іофтхьабзэхэр зэлызэшІуахынхэр.
- 2. Лъэныкъохэу зэдэлажьэхэрэр зыфэгъэзагъэхэр
- 2.1. Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу щыІэмрэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэрэ адэмыххэу ІофшІэн гъэнэфагъэхэр зэшІуахых кІэлэцІыкІухэм ІыгъыпІэхэр фитынчъэу къамыбгынэнхэм пае.
- Зэlукlэхэр, семинархэр, нэмыкl зехьэгьэнхэм бгьуитІури хэлэжьэн фае.
- 2.4. КІэлэцІыкІухэм ІыгъыпІэхэр къызэрабгынэхэрэм пае учреждениехэм япащэхэм пшъэдэкlыжь ягъэхьыгъэным фэгъэхьыгъэ унашъохэр зэдаштэх.
- 3. Кіэлэціыкіухэм ежь-ежьырэу іыгьыпіэр къабгынагьэу загьэунэфкіэ, учреждениехэр зэрэзекіохэрэ шіыкіэр
- 3.1. КІэлэцІыкІухэм ежь-ежьырэу ІыгъыпІэр къабгынагьэу загьэунэфкіэ, сыхьатитіу нахьыбэ тырамыгьашіэу хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ чlыпlэ къулыкъум идежурнэ часть макъэ рагъэlу, ащ нэужым чэщ-зымафэм къыкlоцl тхыгъэу лъэІу аІэкІагъахьэ.
- 3.2. КІэлэцІыкІур къэгъотыгъэным фэгъэхьыгъэ лъэІу тхылъыр араты зыхъукІэ, мы къыкІэльыкІохэрэр игъусэнхэ
- теплъзу иІэр: илъэгагъ, ыпкъ зэрэзэхэлъ шІыкІэр, къахэзыгъэщырэ нэшанэ горэхэр (уlагъэ телъмэ, лыпцэ иІэмэ ыкІи нэмыкІхэр) тхыгъэнхэр;
  - кІэлэцІыкІум щыгъыгъэхэр;
- Іыгьыпіэр къызебгынэм пкъыгьоу ыіыгьыгьэхэр зыфэдэхэр;

кіэлэціыкіум іыгъыпіэм чіэсхэм фыщытыкіэу

къыфыря атъэмрэ ежь зэрафыщытыгъэмрэ афэгъэхьыгъэ къэбарыр;

- ыпэкіэ кіэлэціыкіур зыщыпсэущтыгъэм, янэятэхэм, иlахьылхэм, иныбджэгъухэм афэгъэхьыгъэ къэбарыр; ыпэкІэ ІыгъыпІэр къызебгынэм зыдэкІогъэгъэ чІыпІэр;
- кІэлэцІыкІум ипсауныгъэрэ ипсихикэрэ язытет фэгьэхьыгьэ тхыгьэр;
- ІыгьыпІэр къызщибгынэгьэ уахътэмрэ лъапсэу ащ фэхъугъэмрэ;
- кіэлэціыкіур амал зэриіэкіэ нахь псынкіэч къэгъотыжьыгъэнымкІэ зишІуагъэ къэкІощт къэбархэр.
- ЛъэІу тхылъым игъусэнхэ фае зылъыхъухэрэ кІэлэцІыкІум исурэт, паспортым е кІэлэцІыкІур къызэрэхъугъэр къэзыушыхьатырэ тхылъым арытхагъэхэр.
- 3.3. Хэгъэгу кіоці Іофхэмкіэ отделым лъэіу тхыльыр зыщыдатхэрэ нэужым учреждением ипащэ къыраты льэlу тхылъыр зыщаштэгьэ уахътэр зэрыт талоныр.
- 3.4. Іыгьыпіэм кіэлэціыкіур зэрэчіэмысым фэгьэхьыгьэ къэбарыр ащ лъыпытэу зэхэщаком ІэкІегъахьэ
- 3.5. КІэлэцІыкІум Іизын имыІэу ІыгъыпІэр къызэрибгынагъэр загъэунэфыкІэ, а учреждением кІэлэцІыкІум икъэгъотыжьын епхыгъэ Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэрехьэх, джащ фэдэу хэгъэгу кloцl ІофхэмкІэ къулыкъухэм ишІуагъэ арегъэкІы.
- 3.6. Чэщ мэфи 10 зытешІэкІэ, учреждением иІэшъхьэтет ІыгъыпІэм изэхэщакІо Іофтхьабзэу зэрахьагьэхэм афэгьэхьыгьэ къэбарыр ІэкІегьахьэ.
- 3.7. КІэлэціыкіум іыгъыпіэм къызигъэзэжькіэ, гъэнэфагъэ хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ отделым lэкleгъахьэ.
- 3.8. Учреждением ипащэ кlэлэцlыкlухэу lизын ямыlэу Іыгъыпlэр къэзыбгынэхэрэм афэгъэхьыгъэ къэбарыр квартал пэпчъ ІыгьыпІэм изэхэщакІохэм

лъэпкъ искусствэр — тибаиныгъ

Париж ущыуджыныр хъопсагъо

Къэшъуакіохэр зыщагъэсэрэ еджапіэу «Пластилин» зыфијоу Мыекъуапэ щызэхащагъэм иадыгэ ансамблэу «Зэрэдахэр» Францием щыІагъ. Дунэе фестиваль-зэнэкъокъоу Париж щыкіуагъэм Адыгеим иліыкіохэр тюгьогогьо лауреат щыхъугьэх.

КІэлэцІыкІухэмрэ ныбжьыкІэхэмрэ яІэпэІэсэныгъэ зэІукІэгъухэм къащагъэлъэгъуагъ. Бельгием, Латвием, Казахстан. Францием, Урысыем, нэмыкІхэм ятворческэ купхэм яльэпкь къашъохэр зэрэзэтекІыхэрэр зэхэщакІохэм хагъэунэфыкІыгъ.

Ижъырэ адыгэ къашъоу «Ислъамыер» Теуцожь Дэнэфрэ КІошъэ Бислъанрэ къашІыгъ. Адыгэ шъошэ фыжьэу ащыгъым тиеджакІохэр къыгъэкІэрэкІагъэх. Б. КІуашъэр ыпкъ ищыгъэу, ынэгу зэlухыгъэу къызэрэшъорэм пчэгур къыгьэдахэщтыгъ. Теуцожь Дэнэф пшъэшъэ губзыгъэу, шъырытэу зэрэщытыр лъэпкъ искусствэм къыщигъэлъэгъорэ къашъохэм къахэщы. Б. КІуашъэмрэ Д. Теуцожьымрэ фестивалым лауреат щыхъугъэх, апэрэ лъэгапІэр къафагъэшъошагъ.

«Зэрэдахэм» нэбгырэ 14 къыщышъуагъ. «ЗэфакІор», «КъушъхьэчІэс къашъор», нэмыкІхэри зэнэкъокъум къыщашІыгъэх. Апэрэ лъэгапіэ зиіэ щытхъуцІэр къафаусыгъ.

— Я 8-рэ гурыт еджапІзу Мыекъуапэ дэтым ия 4-рэ класс сыщеджэ, — къеlуатэ Теуцожь Дэнэф. — Гъогогъуитю лауреат тызэрэхъугъэм фэшІ тихудожественнэ пащэу Исмелэ Фатимэ, тикІэлэегъаджэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ятэІожьы.

– Ны-тыхэм, ІэпыІэгъу къытфэхъухи гъогу тытезыгъэхьагъэхэм тафэраз, — зэдэгущыІэгъум къыхэлажьэ Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 28-м ия 6-рэ класс щеджэрэ КІошъэ Бислъан.

- КІэлэеджакІохэм ны-тыхэм

ащыщхэр ягъусагъэх, — къытиlуагъ Исмелэ Фатимэ. — Пахид жид къэлэ гъэшІэгъон. ЧІыпІэ дахэу иІэхэр, музейхэр, зыгъэпсэфыпІэ паркхэр, нэмыкІхэри зэдгъэлъэгъугъэх. Тарихъым, лъэпкъ искусствэм яхьылІагъэхэм кlэлэеджакlохэр, ны-тыхэр акІэупчІэщтыгъэх. Агу рихьыгъэ чІыпІэхэм нэпэеплъ сурэтхэр ащатырахыгъэх.

 Адыгэ къашъохэр тшІогъэшІэгъоных. Тилъэпкъ ишъуашэхэм ядэхагъэ нэм фэплъырэп, — elo Исмелэ Фатимэ. — Адыгэ шъуашэм и Мафэ Іоныгъо мазэм и 28-м дгъэмэфэкІыщт. Мыекъуапэ щыкІощт зэхахьэм тигуапэу тыхэлэжьэщт.

Теуцожь Дэнэфрэ КІошъэ Бислъанрэ сэнэхьатэу къыхахыщтыр джыри ашІапэрэп. Лъэпкъ искусствэм зыІэпищагьэх. Адыгэ къашъохэмрэ тишэн-хабзэхэмрэ зэрэзэпхыгъэхэм гу лъатэ, фестивальхэм ахэлэжьэнхэ ямурад. Ансамблэм зэрэхэтхэм ишІуагъэкІэ ныбджэгъубэ яІэ хъугъэ, дэгъоу еджэх, уахътэр агъэлъэпіэн алъэкіэу загъасэ.

Сурэтхэм арытхэр: къэшъуакіохэу Теуцожь Дэнэфрэ Кіошъэ Бислъанрэ; ансамблэу «Зэрэдахэр».

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ еГимехе-гинихпез ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4046 Индексхэр 52161 52162 Зак. 2578

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаІэм ипшъэрылъхэр зыгъэцакІэрэр

МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр Хъурмэ

Хъусен

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр

СЭКЪАТНЫГЪЭ ЗИІЭХЭМ ЯСПАРТАКИАД

Псауныгъэм игъэпытэнкіэ пэшъэо Азэмат, Ростислав Ра-ІэпыІэгъушІу

«Ор-орэу узытекlожьмэ, спортым текlоныгъэр къыщыдэпхыщт» зыфиlорэ спартакиадэу тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкіуагъэм сэкъатныгъэ зиіэ кіэлэеджакіохэр, зипсауныгъэ къеlыхыгъэхэр щызэlукlагъэх. Адыгэ Республикэм Іофшіэнымкіэ ыкіи социальнэ хэхъоныгъэмкіэ и Министерствэрэ Адыгеим физкультурэмкіэ ыкіи спортымкіэ и Комитетрэ зэхащэгъэ спартакиадэм спорт лъэпкъ зэфэшъхьафхэмкіэ щызэнэкъокъугъэх. Япсауныгъэ къыдэплъытэмэ, ІэпэІэсэныгъэ ин къызэрамыгъэлъэгъощтыр тшіэщтыгъэ. Ягуетыныгъэкіэ къахэщыгъэхэм щытхъур афэтэіо.

ЗэхэщэкІо купым хэтэу Татьяна Буграновам зэрилъытэрэмкІэ, сэкъатныгъэ зиІэхэм яныбжьыкІэгъум агу зэрамыгъэкІодырэм шІуагъэ къафехьы. Баскетбол ешІэхэрэм, атлетикэ псынкіэм пылъхэм, нэмыкіхэм уалъыплъэмэ огушю, спортыр зэрагъэныбджэгъурэм федэ къафехьы.

Мыекъуапэ ия 11-рэ гурыт еджапІэ изавучэу Людмила Григоренкэр сэкъатныгъэ зиІэ кІэлэеджакІохэм алъыплъэ къодыерэп, ІэпыІэгъу афэхъу. Ильдар Рахматулиным, Иван Маньковым, фэшъхьаф кІэлэеджакІохэм спорт лъэпкъ зэфэшъхьафхэмкІэ гъэхъагъэхэр ашІых.

Тэхъутэмыкъое районым къи-

кІыгъэ ныбжьыкІэхэм япащэхэу ЛъэпцІэрышэ Сусанэрэ ХьэкІэко Маринэрэ язэфэхьысыжьхэр щы-Іэныгъэм рапхых. Людмила Дидяевам, Андрей Кохановскэм, Лытыповым, Александр Жиленкэм, Вячеслав Константиновым спортым еплъыкІэ хэхыгъэ фыряІ. Япсауныгьэ агьэпытэнымкІэ физкультурэр ящыкІэгъэ дэдэу

Укіэлэціыкіоу, уныбжьыкіэу сэкъатныгъэ уиІэныр гукъау. Уилэгъумэ укъыщанэ, гуфитшъхьафитэу упсэурэп. Ор-орэу щыбгъэзыерэр макІэп. Къин зэбгъэлъэгъузэ узытекІожьыным, «СфэльэкІыштэп» бащэрэ къэмыюным ямэхьанэ кіэлэціыкіумэ нахьышІоу зыдашІэжьы хъугъэх.

Баскетбол Іэгуаор хъурджанэм идзэгъэнымкІэ, пчыжъыер дзыгъэнымкІэ, зэхэпхъэгъэ спорт лъэпкъхэмкІэ, шашкэхэмкІэ, нэмыкіхэмкіэ спартакиадэм щызэнэкъокъугъэх. Джэджэ районым едельным командэ апэрэ

чІыпІэр къыдихыгъ. Кощхьэблэ районыр — ятІонэрэ, Мыекъопэ районыр ящэнэрэ хъугъэх. ЗэІэпахызэ зэхэпхъэгъэ зэнэкъокъум Кощхьэблэ районым къикІыгъэхэр щытекІуагъэх. Шэуджэн районым ятІонэрэ чІыпІэр къыдихыгъ, Красногвардейскэ районыр ящэнэрэ хъугъэ.

Адыгэкъалэ, Тэхъутэмыкъое районым яспортсменхэу шъхьэзэкъо зэlукlэгъухэм ащытекlyагъэхэм нахь зыкъызэlуахынэу амалышІухэр яІэхэу къэлъэгъуагъэх. Адыгэкъалэ щыщ пшъашъэр (ыцІэ къетІонэу тыфаеп) нэгушІоу тлъэгъугъэ. Зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэм ащытекІуагь. Спортымрэ физкультурэмрэ ыгъэныбджэгъухэзэ, ипсауныгъэ зыпкъ ри-

гъэуцожьынэу мэгугъэ. Психологэу Хьэкlэко Маринэ кІэлэеджакІомэ Іоф зэрадишІэрэм къыхэдгъэщыгъэр гущыІэ фабэу ариІощтыр псынкІзу къызэригъотырэр, шІур шІум пэбгьохын фаеу зэрилъытэрэр ары.

Спартакиадэм хэлэжьагъэхэм орэдхэр къафаlуагъэх, афэуджыгъэх. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэм Татьяна Буграновар афэгушІуагъ, щытхъу тхылъхэр, Іэгуаохэр, нэмыкі спорт Іэмэ-псымэхэр шІухьафтын афишІыгъэх.

Сурэтыр спартакиадэм къыщытырахыгъ.

ЕМТІЫЛЪ Нурбый.